

Kallelse till kommunstyrelsen

Nämnd	Kommunstyrelsen
Tid	Onsdagen den 11 september 2024 klockan 17.00
Plats	Högra kammaren, Habo kommunhus
Justerare	Andreas Skiöld

Föredragningslista

Nr Ärende

1. Ekonomisk uppföljning
Föredragande: Johan Bokinge, ekonomichef
2. Svar på remiss Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner
Föredragande: Annika Ekdahl, HR-chef
3. Prioritering av detaljplaner
Föredragande: Svante Modén, teknisk chef, punkt 3-4
4. Översiktsplan 2035 Mullsjö kommun - samråd
Översiktsplan finns här: [Översiktsplan 2035 - Mullsjö \(mullsjö.se\)](#)
5. Svar på remiss angående åtgärdsprogram Grön handlingsplan 2025-2029
Föredragande: Anna Lööv, miljö- och hållbarhetsstrateg, punkt 5-6
Åtgärdsprogrammet finns här: [Åtgärdsprogram inom miljömål \(lansstyrelsen.se\)](#)
6. Program för hållbar miljö 2020-2030 - antagande
7. Organisation och reglemente för folkhälsorådet och brottsförebyggande rådet
8. Svar på medborgarförslag om beredskapsdag
9. Svar på medborgarförslag om att sänka hastigheten på väg 195
10. Svar på motion om att redovisa besvarade motioner
11. Anmälningssärenden
12. Redovisning av delegationsbeslut

Susanne Wahlström
Ordförande

Benita Hjalmarsson
Sekreterare

Svar på remissen Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande yttrande:

- Habo kommun är positiv till ändringen i kommunallagen beträffande stärkt skydd för förtroendevalda. Lagstiftarens intention är god. Det är mycket angeläget att de förtroendevaldas möjlighet att tryggt kunna utföra sina uppdrag stärks på olika sätt. Kommunen ser dock att kopplingen till arbetsmiljölagen och skrivningen ”alla åtgärder som krävs” riskerar att bli otydlig när ansvar ska utkrävas i efterhand. Lagförslaget bör därför innehålla ett förtydligande om vem som bär ansvaret.
- Habo kommun ställer sig positiv till förslaget om ändringar i kommunallagen gällande den interna kontrollen i kommuner och regioner i syfte att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Beskrivning av ärendet

Habo kommun har ombetts att lämna yttrande av remiss Ds 2024:10 - Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner.

2018 trädde Kommunallagen (2017:725) i kraft. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i en skrivelse till regeringen (Fi2022/02167) föreslagit ändringar i kommunallagen för att förtydliga kommuners och regioners ansvar för förtroendevaldas trygghet och säkerhet i deras demokratiska uppdrag. Statskontoret har haft i uppdrag att analysera och förbättra förutsättningarna för att motverka korruption inom regioner och kommuner. I redovisningen av

uppdraget konstaterar myndigheten att den kommunala sektorn behöver bli bättre på att arbeta mot korruption.

Utredaren föreslår en lagändring i kommunallagen om att arbetsgivarens arbetsmiljöansvar beträffande skyldigheten att förebygga ohälsa och olycksfall utökas till att även gälla kommunal- och regionråd. Förslaget till ny lagtext lyder:

”Kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Kommuner och regioner ska förvissa sig om att kommunal- och regionråd har den utbildning som behövs och vet vad de behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.”

Vidare föreslår utredaren att ett tillägg görs i kommunallagen om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten.

Arbetsgivarens ansvar enligt Arbetsmiljölagen gällande skyldigheten att vidta alla åtgärder som krävs för att förhindra olyckor och ohälsa (3 kap § 2) bygger på att det i grunden föreligger ett formellt förhållande mellan arbetsgivaren och den anställda. Beträffande ett kommunalråd har inte kommunen samma ansvar och kommunalrådet har inte heller samma ansvar att följa kommunens anvisningar som en anställd har. Det är enligt utredaren inte heller önskvärt att en förtroendevald intar en arbetsrättslig ställning gentemot kommunen. Det är därmed inte aktuellt att ge kommuner ett ansvar i förhållande till kommunalråd som motsvarar arbetsgivarens ansvar för hela arbetsmiljön och alla olika arbetsmiljöfaktorer. Ett sådant ansvar bedöms av utredaren inte heller som nödvändigt. Arbetsmiljölagen bör således inte göras tillämplig för kommunalråd. Däremot skriver utredaren att det finns anledning att reglera skyddet mot hot och våld mot förtroendevalda och de bestämmelser om arbetssätt och utbildning som motsvarar de som finns i arbetsmiljölagen skulle ge den struktur som behövs för att kunna begränsa kommunalråds utsatthet och att bestämmelserna bör utformas i linje med den arbetsmiljörättsliga regleringen.

Kommunen kan redan idag arbeta förebyggande kring hot och hat mot förtroendevalda då kommunallagen ger oss befogenheter att vidta de generella insatser som behövs för att skydda demokratin. Det kan exempelvis innebära att utföra regelbundna riskbedömningar, ha tydliga rutiner och i övrigt arbeta systematiskt för att minska riskerna att en förtroendevald blir utsatt för hot eller

hat. Därtill bör kommunen också upplysa sina kommunalråd om eventuella risker som bedöms finnas i uppdraget, men ytterst är det den förtroendevalda själv som väljer om denne vill ta risken eller inte, och ur demokratisk synvinkel är det inte heller önskvärt att kommunen avråder de förtroendevalda från att göra vissa uttalanden, besöker vissa platser och så vidare. Ett lagkrav för kommunen att följa arbetsmiljöverkets modell innebär således en svårighet för kommunen att avgöra om man vidtagit alla åtgärder som krävs. Detta prövas endast i efterhand om en incident skulle inträffa. I Arbetsmiljölagen finns ett personligt straffansvar om arbetsgivaren bedömts ha brustit i sitt ansvar. Habo kommun är positiv till den föreslagna ändringen i kommunallagen men ser att kopplingen till arbetsmiljölagen och skrivningen ”alla åtgärder som krävs” riskerar att bli otydlig när ansvar ska utkrävas i efterhand. Hur ska kommunen veta när den har gjort tillräckligt och av vem ska ansvaret utkrävas?

Habo kommun ställer sig positiv till förslaget om ändringar i kommunallagen gällande den interna kontrollen i kommuner och regioner i syfte att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Kommunledningsförvaltningen

Annika Ekdahl
HR-chef

Beslutet skickas till
Finansdepartementet

2024-05-20
Fi2024/01177

Finansdepartementet

Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10)

Remissinstanser

1. Arbetsmiljöverket
2. Bodens kommun
3. Borås kommun
4. Botkyrka kommun
5. Brottsförebyggande rådet
6. Brottsofferjouren Sverige
7. Burlövs kommun
8. Båstads kommun
9. Civil Rights Defenders
10. Dorotea kommun
11. Ekobrottsmyndigheten
12. Ekonomistyrningsverket
13. Eskilstuna kommun
14. Eslövs kommun
15. Färgelanda kommun
16. Förvaltningsrätten i Malmö
17. Förvaltningsrätten i Stockholm
18. Förvaltningsrätten i Umeå
19. Gotlands kommun
20. Gällivare kommun

21. Gävle kommun
22. Göteborgs kommun
23. Habo kommun
24. Haparanda kommun
25. Heby kommun
26. Hofors kommun
27. Hudiksvalls kommun
28. Jokkmokks kommun
29. Kammarrätten i Stockholm
30. Kiruna kommun
31. Kramfors kommun
32. Kungsbacka kommun
33. Landskrona kommun
34. Laxå kommun
35. Lerums kommun
36. Lilla Edets kommun
37. Linköpings universitet (Centrum för kommunstrategiska studier)
38. Ljusdals kommun
39. Ludvika kommun
40. Lunds kommun
41. Lunds universitet (juridiska fakulteten)
42. Malmö kommun
43. Malå kommun
44. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
45. Nacka kommun
46. Norsjö kommun
47. Nyköpings kommun
48. Orsa kommun
49. Polismyndigheten
50. Regelrådet

51. Region Halland
52. Region Norrbotten
53. Region Skåne
54. Region Stockholm
55. Region Värmland
56. Region Västerbotten
57. Region Örebro län
58. Riksdagens ombudsmän (JO)
59. Smedjebackens kommun
60. SmåKom
61. Solna kommun
62. Statskontoret
63. Stockholms kommun
64. Strängnäs kommun
65. Svenskt näringsliv
66. Sveriges Kommuner och Regioner
67. Säfle kommun
68. Tidaholms kommun
69. Tomelilla kommun
70. Torsby kommun
71. Transparency International Sverige
72. Umeå kommun
73. Vetlanda kommun
74. Vännäs kommun
75. Västra Götalandsregionen
76. Åklagarmyndigheten
77. Ånge kommun
78. Åre kommun
79. Åtvidabergs kommun
80. Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet **senast den 20 september 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2024/01177 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av promemorian via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Simon Isaksson
Rättssakkunnig

Kopia till
Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Ds 2024:10

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-0936-4 (tryck)

ISBN 978-91-525-0937-1 (pdf)

ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)	5
2 Ärendet	7
3 Bakgrund och gällande rätt.....	9
3.1 Kommunsektorns centrala ställning och den kommunala självstyrelsen	9
3.2 De förtroendevaldas roll, villkor och utsatthet.....	10
3.2.1 Allmänt om förtroendevalda i kommuner och regioner	10
3.2.2 Förtroendevaldas villkor i kommuner och regioner	11
3.2.3 Förtroendevaldas utsatthet för hot och våld	13
3.3 Stöd och skydd för personer som är utsatta för hot och våld.....	14
3.4 Arbetsmiljöregelverkets skydd mot hot och våld mot anställda	16
3.4.1 En ramlag för att uppnå en god arbetsmiljö	16
3.4.2 Arbetsmiljöregelverkets skydd mot hot och våld.....	16
3.4.3 Arbetsmiljöverkets föreskrifter av betydelse för skydd mot hot och våld.....	17
3.4.4 Skyddet gäller även hot och våld från tredje man	19
3.5 Intern kontroll i kommuner och regioner.....	19
3.5.1 Allmänt om den interna kontrollen	19
3.5.2 Utformningen av interna kontrollsystem	20
3.6 Korruption och andra oegentligheter	21
3.6.1 Olika uttryck och företeelser.....	21

3.6.2	Korruption och andra oegentligheter i kommuner och regioner	23
4	Stärkt skydd för vissa förtroendevalda	25
4.1	Skyddet för förtroendevalda i kommuner och regioner behöver stärkas	25
4.2	En skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld	27
5	En tydligare intern kontroll i kommuner och regioner	33
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	37
7	Konsekvenser	39
7.1	Förslaget om en skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld.....	39
7.1.1	Alternativa lösningar bedöms inte vara tillräckliga	39
7.1.2	Konsekvenser för kommuner och regioner.....	40
7.1.3	Konsekvenser för den lokala demokratin, enskilda och det brottsförebyggande arbetet	42
7.1.4	Övriga konsekvenser	42
7.2	Förslaget om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter	43
7.2.1	Alternativa lösningar bedöms inte vara tillräckliga	44
7.2.2	Konsekvenser för kommuner och regioner.....	44
7.2.3	Konsekvenser för privata utförare	45
7.2.4	Konsekvenser för den lokala demokratin, enskilda, företag och det brottsförebyggande arbetet	45
7.2.5	Övriga konsekvenser	46
8	Författningskommentar	47

Sammanfattning

I denna promemoria föreslås en skyldighet för kommuner och regioner att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 4 kap. 2 § första stycket kommunallagen (2017:725), dvs. kommunal- och regionråd m.fl., utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Den nya skyldigheten motsvarar det ansvar som kommuner och regioner har för sina arbetstagare enligt 3 kap. 2 § första stycket och 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen (1977:1160), i fråga om hot och våld. Förslaget syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd m.fl.

Promemorian innehåller även ett förslag om att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Syftet med förslaget är att kommuner och regioner i större omfattning ska förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunallagen (2017:725)

dels att 6 kap. 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 18 a §, och närmast före 4 kap. 18 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Skydd mot hot och våld

18 a §

Kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 2 § första stycket utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.

Kommuner och regioner ska förvissa sig om att en sådan förtroendevald har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.

6 kap.**6 §**

Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2 Ärendet

Den 1 januari 2018 trädde kommunallagen (2017:725) i kraft. Syftet med införandet av den nya lagen var bl.a. att skapa ett stabilt ramverk för kommuner och regioner samt ge goda förutsättningar för den lokala demokratin och bidra till ett fungerande samspel mellan förtroendevalda och tjänstemän. Syftet var också att ge medlemmar och samhället i övrigt en möjlighet att följa och granska aktiviteten i kommuner och regioner.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i en skrivelse till regeringen föreslagit ändringar i kommunallagen för att förtydliga kommuners och regioners ansvar för förtroendevaldas trygghet och säkerhet i deras demokratiska uppdrag (Fi2022/02167).

Statskontoret har haft i uppdrag att analysera och förbättra förutsättningarna för att motverka korruption inom kommuner och regioner. I redovisningen av uppdraget konstaterar myndigheten att den kommunala sektorn behöver blir bättre på att arbeta mot korruption, för att effektivt kunna hantera både nya och redan kända risker (Fi2023/02005).

Mot denna bakgrund har denna departementspromemoria tagits fram i Regeringskansliet.

3 Bakgrund och gällande rätt

3.1 Kommunsektorns centrala ställning och den kommunala självstyrelsen

Sverige har ett demokratiskt styrelseskick där väljarna i allmänna val direkt eller indirekt utser de förtroendevalda som ska representera dem i bl.a. riksdag, kommun och region (prop. 2018/19:154 s. 5). Enligt 1 kap. 1 § första stycket regeringsformen utgår all offentlig makt i Sverige från folket. Av andra stycket framgår att den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. I 7 § anges vidare att det i riket finns kommuner på lokal och regional nivå. Dessa kommuner benämns enligt 1 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), förkortad KL, kommuner respektive regioner.

Den kommunala självstyrelsen förtydligas i regeringsformen. I 14 kap. 1 § anges att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar. Enligt 2 § sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Närmare bestämmelser om detta finns i lag. På samma grund sköter kommunerna även andra angelägenheter som bestäms i lag. Av 4 § framgår att kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter.

Den kommunala självstyrelsen utgör en av grundstenarna för svensk demokrati (se t.ex. prop. 1973:90 s. 188 och bet. 1973:KU26 s. 39). Legitimiteten för det politiska systemet stärks av den kommunala självstyrelsen genom att medborgarna ges möjlighet till lokalt och regionalt inflytande samt till ansvarsutkrävande med avseende på den genomförda politiken. Självstyrelsen bidrar också till en spridning av den politiska makten i samhället när fler medborgare får möjlighet att vara med och fatta politiska beslut (se t.ex. Statskontoret 2011:17 s. 15 och 16).

Den kommunala självstyrelsen är inte absolut. Enligt 8 kap. 2 § första stycket 3 regeringsformen beslutar riksdagen genom lag om kommunernas och regionernas befogenheter och åligganden. Graden av självstyrelse avgörs ytterst av formerna för samverkan mellan staten och den kommunala sektorn (se bl.a. prop. 1990/91:117 s. 22 och 23 och bet. 2016/17:KU10 s. 85 och 86). Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Det huvudsakliga syftet med bestämmelsen är att intresset av kommunal självstyrelse under beredningen av lagförslag regelmässigt ska ställas mot de intressen som ligger bakom lagförslaget. Den slutliga bedömningen av hur denna prövning faller ut görs av riksdagen i samband med att den tar ställning till förslaget (se prop. 2009/10:80 s. 212 och 213).

KL reglerar kommuners och regioners angelägenheter och grundläggande befogenheter. I lagen finns bestämmelser om bl.a. kommuners och regioners organisation, verksamhetsansvar och beslutsfattande. Dessa bestämmelser utgör grunden för förverkligandet av den kommunala självstyrelsen. Bestämmelser om vilka uppgifter kommuner och regioner har finns också i andra lagar, exempelvis socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800) och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

3.2 De förtroendevaldas roll, villkor och utsatthet

3.2.1 Allmänt om förtroendevalda i kommuner och regioner

KL innehåller bl.a. bestämmelser om kommuners och regioners politiska organ och uppgiftsfördelningen mellan dem. Enligt 1 kap. 4 § KL utövas beslutanderätten i kommuner och regioner av valda församlingar (fullmäktige) som utses av röstberättigade medlemmar i allmänna val. Därutöver finns ett antal politiskt tillsatta organ – styrelsen och övriga nämnder. I 6 kap. KL regleras styrelsens och övriga nämnders uppgifter och befogenheter. Av kapitlet framgår att styrelsen och övriga nämnder bl.a. bereder ärenden som ska avgöras av fullmäktige, men att de också har till uppgift att verkställa fullmäktiges beslut. Nämnderna har också egen beslutanderätt i sådana frågor som rör förvaltningen eller som de enligt lag eller

annan författning ska ha hand om. De beslutar även i frågor som fullmäktige har delegerat till dem.

Med förtroendevalda avses enligt 4 kap. 1 § KL ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar, de som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid samt revisorer. Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller någon annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar samt revisorer i ett kommunalförbund. Ledamöterna och ersättarna i fullmäktige utses i allmänna val och är således direkt folkvalda, medan de som fullmäktige i sin tur utser till bl.a. styrelse, nämnder och utskott är indirekt folkvalda.

Det finns 34 500 förtroendevalda i landets 290 kommuner och drygt 4 700 förtroendevalda i landets 20 regioner. Merparten, 96 respektive 93 procent, är fritidspolitiker och sköter därmed sina uppdrag vid sidan av arbete eller studier. En stor andel av de förtroendevalda har fler än ett förtroendeuppdrag (Statistiska centralbyrån [SCB], Förtroendevalda i kommuner och regioner 2023, demokratistatistik 2024:1, s. 6, 7, 11, 15 och 21–24).

Av 4 kap. 2 § första stycket KL framgår att den som inom en kommun eller en region fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska ha benämningen kommunalråd, borgarråd, regionråd, oppositionsråd eller en annan benämning som fullmäktige bestämmer (fortsättningsvis benämnda kommunal- och regionråd). En naturlig gräns för vad som utgör betydande del av heltid är uppdrag som omfattar minst 40 procent av en heltid. Variationer kring en sådan gräns kan emellertid motiveras av lokala förhållanden eller av det särskilda fallet. Det är kommunerna och regionerna själva som avgör var gränsen ska gå (prop. 1990/91:117 s. 66 och prop. 1982/83:97 s. 24 och 25).

3.2.2 Förtroendevaldas villkor i kommuner och regioner

De förtroendevaldas betydelse och ställning i kommuner och regioner har betonats genom att deras rättigheter, skyldigheter och arbetsförutsättningar har samlats i ett särskilt kapitel i KL (prop. 1990/91:117 s. 57). I 4 kap. KL finns regler om bl.a. vilka som är att anse som förtroendevalda, valbarhet, vad som gäller för

uppdragets upphörande, rätten till ledighet från anställning, ersättning, förmåner och vissa ordningsfrågor.

De förtroendevaldas villkor har ändrats i takt med samhällsutvecklingen och kommit att bli mer reglerade. Utgångspunkten vid införandet av 1991 års kommunallag var att de förtroendevalda skulle få bättre arbetsvillkor och det infördes bl.a. en rätt för förtroendevalda att få ersättning för förlorad arbetsinkomst. Vid tidpunkten för införandet av rätten till ersättning utnyttjade endast något mer än hälften av kommunerna och en dryg tredjedel av regionerna möjligheten att frivilligt besluta om någon form av ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Rätten till ersättning infördes för att förbättra möjligheterna att rekrytera och behålla personer för förtroendeuppdrag i kommuner och regioner (prop. 1990/91:117 s. 15, 16 och 65).

Ett annat exempel på ändrade villkor för förtroendevalda är införandet av en ordning för att hantera föräldra- och sjukledighet för de som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid. Dessa förtroendevalda kan sedan den 1 januari 2018 beviljas ledigheter som motsvarar vad som gäller för kommuners eller regioners anställda (prop. 2016/17:171 s. 180–183 och 319). Rätt till ledighet från anställning för fullgörande av kommunala uppdrag är ytterligare ett exempel på villkorsförändring som vid införandet av 1977 års kommunallag bedömdes motiverad för att ge likvärdiga möjligheter för valbara att fullgöra uppdrag (prop. 1975/76:187 s. 228–230).

Till skillnad från anställda innehar förtroendevalda sina uppdrag på mandat från väljarna. Att vara förtroendevald varken kan eller bör därför jämföras med att inneha en anställning. Risken för intressekonflikter skulle öka markant om förtroendevalda intog en sådan ställning gentemot kommunen eller regionen. Det har av den anledningen bl.a. inte ansetts lämpligt att i lag ge förtroendevalda sådana rättigheter till ledighet som gäller för anställda. Det har inte heller ansetts finnas skäl att inordna regleringen för ledighet i socialförsäkringssystemet eller att göra arbetsmiljölagen tillämplig för förtroendevalda. Regleringen för förtroendevalda har vidare utformats för att ge ett stort utrymme för lokal anpassning (se t.ex. prop. 2016/17:171 s. 182 och SOU 2006:46 s. 252).

3.2.3 Förtroendevaldas utsatthet för hot och våld

Brottsförebyggande rådet (Brå) har sedan 2012 på uppdrag av regeringen kartlagt förtroendevaldas utsatthet och genomfört trygghetsundersökningar vartannat år sedan 2013. I trygghetsundersökningarna tillfrågas ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar om utsatthet för trakasserier, hot och våld under föregående år.

Trygghetsundersökningarna visar att förtroendevalda i kommuner och regioner är utsatta för hot och våld. Vid det senaste undersökningstillfället avseende valåret 2022 uppgav 29,5 procent av de förtroendevalda att de under året utsatts för någon form av hot och trakasserier eller våld, skadegörelse och stöld. Av undersökningarna framgår bl.a. att förtroendeuppdragets karaktär innebär att de händelser som drabbar förtroendevalda inte alltid är avgränsade till någon särskild tid och plats. Det är däremot vanligast att händelserna inträffar i samband med utövandet av förtroendeuppdraget. Utsattheten påverkas vidare av vilken typ av uppdrag den förtroendevalde har och i vilken omfattning uppdraget utförs, exempelvis är heltidspolitiker mer utsatta än fritidspolitiker. Utsattheten ökar också ju mer exponerade de förtroendevalda är, exempelvis genom att de omnämns i medier eller själva är aktiva i sociala medier. De vanligaste konsekvenserna av utsatthet eller oro för att utsättas är att de förtroendevalda begränsar sin aktivitet på sociala medier eller att de undviker att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga. Det är även relativt vanligt att de förtroendevalda tvekar inför en åtgärd eller ett beslut eller att de överväger att lämna ett specifikt uppdrag. Det förekommer dessutom att förtroendevalda lämnar ett uppdrag eller fattar ett annat beslut eller vidtar en annan åtgärd än vad som först var tänkt (Brå 2023:14 s. 7–12, 46, 53–57, 65, 66 och 91).

Brå har också regeringens uppdrag att studera otillåten påverkan som utövas av systemhotande aktörer och grupperingar i Sverige mot enskilda förtroendevalda, politiska partier och beslutande församlingar på alla nivåer (Ju2023/00880). I Brå:s delredovisning av uppdraget, som primärt bygger på svar från de ovan nämnda trygghetsundersökningarna, behandlas hot, våld och skadegörelse från systemhotande aktörer som riktar sig mot förtroendevalda i riksdag samt region- och kommunfullmäktige. I redovisningen

bedöms minst var tionde förtroendevald årligen utsättas för någon form av hot, våld eller skadegörelse av en systemhotande aktör. Utsattheten är ojämnt fördelad bland de förtroendevalda, bl.a. är unga och vissa partitillhörigheter överrepresenterade. Det konstateras även att andelen utsatta inte har ökat eller minskat tydligt sedan 2012 (Brå, Utsatthet bland förtroendevalda – Delredovisning: Otillåten påverkan av systemhotande aktörer [Ju2023/02779], 2023, s. 5 och 8).

Regeringen har sedan 2016 beviljat Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) medel för att stödja och utveckla kommuners och regioners systematiska arbete med att förebygga och hantera hot och hat mot förtroendevalda. Totalt 288 kommuner och 20 regioner har tagit del av någon insats från projektet (prop. 2023/24:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.3.4). Enligt SKR visar samhällsutvecklingen emellertid att detta stöd inte är tillräckligt och andelen förtroendevalda som utsätts för hot och hat ligger över tid på en hög nivå (SKR, Redovisning av insatser för att stödja och utveckla kommuner och regioners arbete med att förebygga och omhänderta hot och hat mot förtroendevalda 2023 [Ku2024/00376], 2024, s. 7 och 16).

3.3 Stöd och skydd för personer som är utsatta för hot och våld

I Sverige har Polismyndigheten ett ansvar för medborgarnas säkerhet (prop. 2005/06:138 s. 35). Skydd mot hot och våld kan således betraktas som en i första hand polisär fråga, men även andra aktörer har uppgifter inom området, t.ex. Åklagarmyndigheten och Säkerhetspolisen. Som exempel på skyddsåtgärder kan nämnas särskilt personsäkerhetsarbete (2 a § polislagen [1984:387]), kontaktförbud (1–2 §§ lagen [1988:688] om kontaktförbud) och s.k. skyddade personuppgifter, dvs. skyddad folkbokföring (16 § folkbokföringslagen [1991:481]), sekretessmarkering (5 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]) eller fingerade personuppgifter (1 § lagen [1991:483] om fingerade personuppgifter).

Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamheter syftar enligt 1 § polislagen till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. Av 2 §

framgår att Polismyndigheten bl.a. ska förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet samt utreda och beivra brott. Enligt 2 a § får myndigheten också bedriva särskilt personsäkerhetsarbete i fråga om vittnen och andra hotade personer. De närmare förutsättningarna för detta regleras i förordningen (2006:519) om särskilt personsäkerhetsarbete m.m. Av 1 § andra stycket i den förordningen framgår att den som blir föremål för särskilt personsäkerhetsarbete ska få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms möjliga och nödvändiga att genomföra. Han eller hon ska även få hjälp med myndighetskontakter och annat som krävs för att personsäkerhetsarbetet ska kunna bedrivas. Bland de åtgärder som kan komma i fråga finns rena säkerhetsåtgärder, såsom flyttning till ett skyddat boende och installerande av larm, men även hantering av praktiska situationer (prop. 2005/06:138 s. 35).

Enligt 2 § förordningen om särskilt personsäkerhetsarbete m.m. får särskilt personsäkerhetsarbete bedrivas beträffande misstänkta, tilltalade, målsägande, vittnen och andra som medverkar eller har medverkat i en förundersökning eller rättegång som rör grov eller organiserad brottslighet (bevispersoner), personer som fortlöpande lämnar eller har lämnat information till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i frågor som rör grov eller organiserad brottslighet, anställda inom rättsväsendet eller närstående till någon av dessa personer. Om det finns särskilda skäl, får särskilt personsäkerhetsarbete bedrivas även beträffande andra personer, såsom journalister och politiker (prop. 2005/06:138 s. 14).

Säkerhetspolisen ansvarar enligt 3 § 3 polislagen för personskyddet för den centrala statsledningen. Med centrala statsledningen avses statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden, statssekreterarna och kabinetssekreteraren. Myndigheten ansvarar även för sådant personskydd och annat säkerhetsarbete som har samband med statsbesök och liknande händelser och får också i ett enskilt fall besluta om personskydd (5 § förordningen [2022:1719] med instruktion för Säkerhetspolisen).

3.4 Arbetsmiljöverkets skydd mot hot och våld mot anställda

3.4.1 En ramlag för att uppnå en god arbetsmiljö

Arbetsmiljölagen (1977:1160) syftar till att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö (1 kap. 1 §). Lagen gäller varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning (1 kap. 2 §).

Arbetsmiljölagen är en utpräglad ramlag som innehåller allmänna bestämmelser om krav beträffande olika arbetsmiljöfaktorer samt anger vem som ansvarar för arbetsmiljön och hur arbetsmiljöarbetet ska organiseras. I arbetsmiljöförordningen (1977:1166) finns bemyndiganden för Arbetsmiljöverket att meddela ytterligare föreskrifter om bl.a. arbetsmiljöns beskaffenhet och allmänna skyldigheter i fråga om arbetsmiljön som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet (18 § 6 arbetsmiljöförordningen jämförd med 4 kap. 10 § första stycket arbetsmiljölagen). Genom att arbetsmiljölagstiftningen bygger på en kompetensfördelning som utgår från att den närmare regleringen av kraven på arbetsmiljön och vilka skyldigheter som ska gälla sker genom myndighetsföreskrifter kan krav på arbetsmiljön ställas i takt med samhällets utveckling i socialt och tekniskt hänseende (prop. 1976/77:149 s. 350).

3.4.2 Arbetsmiljöverkets skydd mot hot och våld

Arbetsmiljölagen innehåller inte någon specifik bestämmelse som reglerar skyddet mot hot och våld. I 2 kap. arbetsmiljölagen finns däremot allmänna bestämmelser om arbetsmiljöns beskaffenhet. I kapitlet anges översiktligt kraven på olika arbetsmiljöfaktorer, bl.a. att arbetsmiljön ska vara tillfredställande med hänsyn till arbetets natur och den sociala och tekniska utvecklingen i samhället (2 kap. 1 §) samt att arbete ska planläggas så att det kan utföras i en sund och säker miljö (2 kap. 2 §).

I 3 kap. arbetsmiljölagen finns bestämmelser om allmänna skyldigheter, som ska tillämpas med beaktande av kraven på arbetsmiljöns beskaffenhet i andra kapitlet. Av 3 kap. 2 § första stycket framgår att en arbetsgivare ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en arbetstagare utsätts för ohälsa eller

olycksfall. En utgångspunkt ska därvid vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Bedömningen av vilka krav som kan ställas på arbetsmiljön måste dock vara nyanserad. De insatser som krävs för att förbättra arbetsmiljön får inte vara orimliga i förhållande till de resultat som kan uppnås. Inte bara arbetets natur utan även olika yttre förhållanden kan inverka på bedömningen (prop. 1976/77:149 s. 253). Skyldigheten att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall innefattar åtgärder för att förebygga hot och våld (se t.ex. SOU 2021:86 s. 103 och SOU 2021:94 s. 216). Arbetsgivare ska vidare enligt 3 kap. 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen förvissa sig om att arbetstagaren har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon har att iakttä för att undgå riskerna i arbetet.

3.4.3 Arbetsmiljöverkets föreskrifter av betydelse för skydd mot hot och våld

Bestämmelser av betydelse för skydd mot hot och våld finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om åtgärder mot våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2) och om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1). Dessa föreskrifter finns fr.o.m. den 1 januari 2025 i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om planering och organisering av arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar (AFS 2023:2) och om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar (AFS 2023:1). Redogörelsen i detta avsnitt utgår från den nya regelstrukturen.

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter finns bl.a. bestämmelser som reglerar verksamhet där det kan finnas risk för våld eller hot om våld (5 kap. 1 § AFS 2023:2, jfr 1 § AFS 1993:2). Föreskrifterna gäller för alla hot om våld som kan förekomma i arbetet. De gäller även de hot som förmedlas till exempel via internet eller telefon. Arbetsgivaren ska regelbundet undersöka arbetsmiljöförhållandena, för att bedöma risker för ohälsa och olycksfall i arbetet, samt genomföra de åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall (11 och 13 §§ AFS 2023:1, jfr 2 § AFS 1993:2 och 8 § AFS 2001:1).

Arbetsgivaren ska ordna arbetet så att risken för våld eller hot om våld förebyggs så långt som möjligt samt ha särskilda säkerhetsrutiner för det arbete som kan medföra sådan risk och följa upp rutinerna och uppdatera dem om något ändras (5 kap. 3 § AFS 2023:2, jfr 3 § AFS 1993:2). Arbetsgivaren ska vidare se till att alla arbetstagare har tillräckliga kunskaper om arbetet, och riskerna i arbetet, för att ohälsa och olycksfall ska kunna förebyggas och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås (10 § AFS 2023:1, jfr 4 § AFS 1993:2 och 7 § AFS 2001:1). Arbetsgivaren ska även se till att arbetstagarna får särskilt stöd och handledning vid arbete där det finns risk för återkommande våld eller hot om våld (5 kap. 4 § AFS 2023:2, jfr 5 § AFS 1993:2).

Av föreskrifterna framgår vidare att arbetsgivaren ska se till att arbetsplatser placeras, utformas och utrustas så att risken för våld eller hot om våld så långt som det är möjligt förebyggs (5 kap. 5 § AFS 2023:2, jfr 6 § AFS 1993:2). Arbetsgivaren ska se till att arbetstagarna har möjlighet att snabbt få hjälp, om det uppstår en situation med våld eller hot om våld. Arbetsgivaren ska se till att det bl.a. finns larm för att tillkalla hjälp om det behövs för säkerheten samt rutiner för detta (5 kap. 6 § AFS 2023:2, jfr 7 § AFS 1993:2). Innebär en arbetsuppgift påtaglig risk för våld eller hot om våld får arbetsgivaren inte låta en arbetstagare utföra den som ensamarbete (5 kap. 7 § AFS 2023:2, jfr 8 § AFS 1993:2).

Arbetsgivaren ska se till att det på varje arbetsställe finns beredskap och rutiner för första hjälpen och krisstöd (4 kap. 4 § AFS 2023:2, jfr 11 § AFS 1993:2). Om det inte finns tillräcklig kompetens inom den egna verksamheten ska företagshälsovård, eller motsvarande sakkunnig hjälp utifrån, anlitas (15 § AFS 2023:1, jfr 12 § AFS 2001:1). Om en arbetstagare råkar ut för ohälsa eller olycksfall i arbetet, eller om något allvarligt tillbud inträffar i arbetet, ska arbetsgivaren utreda orsakerna och genomföra de åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall (12 och 13 §§ AFS 2023:1, jfr 9 och 10 §§ AFS 2001:1). Arbetsgivaren ska vidare dokumentera tillbud och händelser där våld eller hot om våld har förekommit (5 kap. 8 § AFS 2023:2, jfr 10 § AFS 1993:2).

3.4.4 Skyddet gäller även hot och våld från tredje man

Arbetsmiljölagen ger arbetsgivarna ett långtgående ansvar för att förebygga ohälsa och olyckor samt att tillförsäkra arbetstagare en god arbetsmiljö. De som omfattas av arbetsmiljölagen ges rätt till åtgärder som förebygger och följer upp arbetsrelaterad brottslighet (SOU 2006:46 s. 248 och 249).

Utredningen om ILO:s konvention om våld och trakasserier i arbetslivet bedömer i sitt betänkande ILO:s konvention om våld och trakasserier i arbetslivet (SOU 2021:86 s. 22 och 50–52) att kravet på att arbetsgivaren systematiskt ska riskbedöma verksamheten får anses även ta sikte på våld och trakasserier från tredje man. Detta motiveras med att systematiskt arbetsmiljöarbete som metod utgör grunden i allt arbetsmiljöarbete och tar sikte på alla tänkbara arbetsmiljörisiker i en verksamhet. Det inkluderar alltså även våld och trakasserier, och det går inte att utläsa några begränsningar av tillämpningsområdet i förhållande till tredje man. Även Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen bedömer i sitt slutbetänkande Ett utökat skydd mot diskriminering (SOU 2021:94 s. 216 och 244) att det står klart att det finns en skyldighet för arbetsgivare att motverka hot och våld från tredje man. Föreskrifterna om åtgärder mot våld och hot om våld i arbetsmiljön anger hur arbetsgivaren ska motverka företeelserna och omfattar enligt utredningens bedömning i hög grad våld och hot om våld från tredje man.

3.5 Intern kontroll i kommuner och regioner

3.5.1 Allmänt om den interna kontrollen

Enligt 3 kap. 3 § KL ska fullmäktige i kommuner och regioner tillsätta en styrelse. Styrelsen ska enligt 6 kap. 1 § KL bl.a. leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen har vidare ett övergripande ansvar för att utforma en organisation för den interna kontrollen (prop. 1998/99:66 s. 60). Av 6 kap. 6 § KL framgår dock att det är varje nämnds ansvar att se till att nämndens verksamhet bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnderna ska

också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet har lämnats över till någon annan, t.ex. ett kommunalt bolag eller en privat utförare (prop. 2016/17:171 s. 362).

Uttrycket intern kontroll är inte definierat i KL. Med intern kontroll avses exempelvis nämndernas bestämmelser om fördelning av ansvar och befogenheter, systematiskt ordnade interna kontroller av organisation, redovisningssystem och administrativa rutiner. Syftet med den interna kontrollen är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att det begås allvarliga fel. En god intern kontroll ska således bidra till att ändamålsenligheten i verksamheten stärks och att den bedrivs effektivt och säkert med medborgarnas bästa för ögonen (prop. 2016/17:171 s. 362 och prop. 1998/99:66 s. 59).

I den årliga granskningen som revisionen gör av nämndernas verksamhet prövar revisorerna enligt 12 kap. 1 § KL bl.a. om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig (prop. 2016/17:171 s. 239).

Bestämmelserna i 6 kap. 6 § KL som förtydligar nämndernas särskilda ansvar för den interna kontrollen infördes med hänsyn till vikten av en väl fungerande intern kontroll. I samband med införandet av regleringen framhölls det att det är nämnderna själva och inte revisorerna som ansvarar för att det finns en tillfredsställande intern kontroll. Däremot är det revisorernas uppgift att pröva om bl.a. den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig och att den utformas på ett tillfredsställande sätt (prop. 1998/99:66 s. 58–60).

3.5.2 Utformningen av interna kontrollsystem

Inom alla kommunala verksamheter föreligger viss risk för att händelser kan inträffa som påverkar verksamheten och därmed orsakar ekonomisk eller annan skada. Interna kontrollsystem måste därför utformas utifrån en helhetssyn på verksamheten och med beaktande av risk- och väsentlighetsaspekter. I denna bedömning ingår att göra en avvägning mellan det som kan anses väsentligt och

det är som är försumbart. Det får då tas hänsyn till betydelsen av verksamheten och vilka väsentliga fel som kan uppstå. Enligt förarbetena bör revisionen därför rikta särskild uppmärksamhet på den interna kontrollen i verksamhet av väsentlig storlek där det finns risk för fel eller oegentligheter (prop. 1998/99:66 s. 59).

Det finns inte något internt kontrollsystem som är anpassat till alla rutiner och organisationslösningar. Förutsättningarna för den interna kontrollen förändras fortlöpande och arbetet behöver därför också utvärderas kontinuerligt och rutiner förändras. Varje kontrollsystem måste anpassas efter verksamhetens art, omfattning, utrustning, personalresurser m.m. En avvägning måste vidare göras mellan kostnaden för kontrollen och betydelsen av de eventuella fel och brister som kontrollen avser att eliminera eller minska.

I Kommunrevisionsutredningens betänkande Den kommunala revisionen – ett demokratiskt kontrollinstrument (SOU 1998:71 s. 134 och 135) ges följande exempel på kontrollmoment i redovisningen: löpande avstämningar, kontrollräkningar, inventeringar, behörighetskontroller och attestkontroller. Kontrollen av om räkenskaperna är rättvisande ska göras i förhållande till god redovisningssed. De administrativa kontrollerna syftar till att främja effektivitet och se till att resurserna disponeras för uppställda mål och i enlighet med fattade beslut samt till att säkerställa att lagar, bestämmelser och överenskommelser efterlevs. Detta förutsätter bl.a. dokumenterade ansvars- och befogenhetsfördelningar samt dokumenterade rutinbeskrivningar.

3.6 Korruption och andra oegentligheter

3.6.1 Olika uttryck och företeelser

Den offentliga förvaltningens arbete mot korruption bygger på en bred definition av korruption. Utgångspunkten är att korruption innebär att utnyttja en offentlig ställning för att uppnå otillbörlig vinning för sig själv eller andra (skr. 2012/13:167, bet. 2013/14:KU4, rskr. 2013/14:53). Definitionen omfattar såväl vissa brottsliga handlingar, t.ex. givande och tagande av muta, som förtroendeskadliga beteenden som inte är brottsliga. Utöver korruption brukar även andra uttryck användas för att beskriva samhällsskadliga företeelser, t.ex. oegentligheter, otillåten påverkan

och bedrägerier. Dessa uttryck används mer eller mindre synonymt med korruption (Statskontoret 2023:13 s. 30).

Oegentligheter brukar användas som ett samlande uttryck för en vid grupp oönskade beteenden som även inbegriper korruption och förtroendeskadliga ageranden som exempelvis avsiktliga eller oavsiktliga fel i beslutsfattande eller myndighetsutövning (se t.ex. 2 § andra stycket förordningen [2007:603] om intern styrning och kontroll och Ekonomistyrningsverket 2018:20 s. 41 och 42).

Det är svårt att uppskatta omfattningen av korruption och andra oegentligheter i offentlig verksamhet. Flera internationella undersökningar placerar Sverige som ett av de länder i världen som har minst problem med korruption. Sett över tid har dock Sverige tappat poäng och placering i Transparency Internationals korruptionsindex. I mätningen för 2023 kom Sverige på sjätte plats, vilket är den lägsta placeringen som landet tilldelats, med 82 poäng av 100 möjliga (Transparency International, Corruption Perceptions Index 2023, s. 2 och 19). Olika undersökningar pekar dock åt olika håll och det är därför svårt att säga om korruptionen i Sverige har ökat eller minskat över tid. Även om det inte går att dra några säkra slutsatser kring detta, menar Statskontoret dock att det finns få tecken på att den skulle ha minskat. Nepotism och vänskapskorruption framstår vidare som vanligare än direkta mutor, men är svårare att upptäcka (Statskontoret 2023:13 s. 7).

Ekonomistyrningsverket menar att det har skett en förskjutning i synen på risken för oegentligheter i förvaltningen och att det i dag är mer sannolikt att myndigheter utsätts för olika typer av oegentligheter (Ekonomistyrningsverket 2018:20 s. 41). Det finns också uppgifter om att otillåten påverkan används av aktörer och grupperingar inom den organiserade brottsligheten för att systematiskt tillskansa sig fördelar och bedriva kriminell verksamhet. Påtryckningsmetoderna kan ta sig olika uttryck, såsom hotfulla meddelanden, utpressning, trakasserier, förtal, ofredande, misshandel, skadegörelse, korruption eller infiltration (se t.ex. regeringens uppdrag till Brå att studera otillåten påverkan som utövas av systemhotande aktörer och grupperingar [Ju2023/00880] s. 2 samt Brå, Utsatthet bland förtroendevalda – Delredovisning: Otillåten påverkan av systemhotande aktörer [Ju2023/02779], 2023, s. 11 och 20).

3.6.2 Korruption och andra oegentligheter i kommuner och regioner

Kommuner och regioner möter flera utmaningar som skiljer sig från statliga myndigheter på flera sätt. Kommuner och regioner är komplexa politiskt styrda organisationer som ansvarar för många olika verksamheter som kan bedrivas i olika driftsformer. En stor del av dessa består vidare av välfärdsproduktion med nära och dagliga kontakter med brukare och näringsliv. Detta innebär större utmaningar när det gäller att åstadkomma ett effektivt arbete mot korruption jämfört med de statliga myndigheterna. Mindre kommuner kan även i många fall ha begränsade administrativa resurser för att arbeta med frågorna. Företrädare som har ledande befattningar i kommuner och regioner anser att det nu är vanligare med korruptionen i något fler sektorer i kommuner och regioner än tidigare (Statskontoret 2023:13 s. 7, 11, 14, 19 och 47).

Korruption kan förekomma inom alla delar av kommuners och regioners verksamhet, men vissa delar kan vara mer utsatta än andra. Byggsektorn och upphandlingar anses fortfarande vara särskilt riskutsatta, men nya riskområden som välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan har tillkommit (samma rapport s. 7, 46 och 47).

Enligt Statskontoret behöver kommuner och regioner utveckla sina arbetssätt mot korruption för att bättre möta nya utmaningar men också för att hantera redan kända problem. Arbetet behöver bedrivas riskbaserat och bör utgå från en bred definition av uttrycket. Det finns även behov av förbättrade kontrollfunktioner för att i större utsträckning upptäcka korruption samt rutiner för att göra polisanmälningar vid brottsmisstankar. Enligt myndigheten behöver arbetet vidare utvecklas för att säkerställa att kunskaper sprids och riskmedveten höjs i alla verksamheter. Statskontoret rekommenderar att arbetet mot korruption så långt som möjligt integreras i befintliga processer, t.ex. i arbetet med intern kontroll (samma rapport s. 7, 9 och 11).

4 Stärkt skydd för vissa förtroendevalda

4.1 Skyddet för förtroendevalda i kommuner och regioner behöver stärkas

Bedömning: Det finns behov av att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd i kommuner och regioner.

Skälen för bedömningen

Kommunal demokrati förutsätter att det i kommuner och regioner finns förtroendevalda som direkt eller indirekt representerar väljarna i bl.a. fullmäktige, styrelser och nämnder. Väljarnas möjlighet till ansvarsutkrävande och inflytande på lokal och regional nivå bygger i sin tur på att det finns en fungerande dialog mellan väljarna och de förtroendevalda. Brister dialogen ökar risken för misstro mot politiker och likgiltighet inför demokratin. Det är viktigt att de förtroendevalda kan möta väljarna i olika samtal, debattera i sociala medier och delta i offentliga sammanhang.

Den kommunala demokratin försvagas om det till följd av hot och våld blir svårare att rekrytera förtroendevalda till uppdrag. Särskilt allvarligt är det om gärningarna leder till att förtroendevalda lämnar uppdrag i förtid, fattar andra beslut än vad som ursprungligen var tänkt eller undviker att engagera sig eller uttala sig i frågor (prop. 2018/19:154 s. 7). Sådana konsekvenser riskerar att både omedelbart och på sikt skada det demokratiska systemet. Hot och våld påverkar inte bara demokratiska värden, utan medför även konsekvenser för den som drabbas. Det finns därför ett starkt

intresse av att värna villkoren för förtroendevalda i kommuner och regioner så att de kan fullgöra sina uppdrag under trygga former.

Med hänsyn till vad hot och våld mot förtroendevalda i kommuner och regioner kan leda till är det mycket allvarligt att flera undersökningar visar att det förekommer att förtroendevalda är utsatta för detta (se avsnitt 3.2.3). Det handlar bl.a. om fysisk utsatthet och s.k. näthat, dvs. hot och trakasserier på internet. Det är uppenbart att det finns starka krafter i samhället som vill begränsa den demokratiska processen i Sverige. Detta innefattar bl.a. grupper och individer som är beredda att – genom hot och våld – försöka hindra eller framtvinga vissa politiska beslut. Sådant hot och våld är systemhotande och riskerar i förlängningen att underlätta för kriminell verksamhet och undergräva demokratin.

Problemen med förtroendevaldas utsatthet för hot och våld har diskuterats under lång tid. Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda bedömde i betänkandet *Jakten på makten* (SOU 2006:46 s. 245–254, 259–268 och 274–276) att det behövdes förbättrade möjligheter till stöd och hjälp för förtroendevalda inom kommuner och regioner. För att komma till rätta med problemen har det bl.a. införts en särskild straffskärpningsgrund i brottsbalken för brott som begås mot förtroendevalda (29 kap. 2 § 9 brottsbalken). Kommuner och regioner får vidare sedan den 1 juli 2010 anordna säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner. I övrigt har vidtagna åtgärder framför allt utgått från olika aktörers initiativkraft och självpåtagna ansvar. Åtgärderna har dock inte gett önskvärd effekt och andelen förtroendevalda som varit utsatta för någon form av hot, våld eller skadegörelse har inte minskat sedan 2012 (se avsnitt 3.2.3). Skyddet för förtroendevalda är således fortfarande inte tillräckligt.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) menar att hot och hat mot förtroendevalda inte bara är ett problem för den enskilde, utan också för den lokala politiska processen och det nationella demokratiska systemet. Enligt SKR medför förekomsten av hot och hat att förtroendevalda lämnar sina uppdrag eller börjar tillämpa självzensur, vilket försvårar rekryteringen av nya förtroendevalda. De hittills genomförda insatserna bedöms inte vara tillräckliga. SKR konstaterar att endast hälften av kommunerna och regionerna har infört ett förebyggande system mot hot, hat och våld. Enligt SKR är

det av stor vikt att kommuners och regioners ansvar för de förtroendevaldas trygghet och säkerhet tydliggörs i lagstiftning (SKR, Redovisning av insatser för att stödja och utveckla kommuner och regioners arbete med att förebygga och omhänderta hot och hat mot förtroendevalda 2023 [Ku2024/00376], 2024, s. 5, 6, 16 och 17).

En viktig del i den kommunala demokratin är att förtroendevalda i kommuner och regioner ges förutsättningar för att kunna fullgöra sina förtroendeuppdrag under trygga former. Genomförda trygghetsundersökningar visar dock att många förtroendevalda utsätts för hot och våld samt att detta i högre grad drabbar förtroendevalda som utövar sina uppdrag på hel- eller deltid än fritidspolitiker (Brå 2023:14, s. 46). Det är därför angeläget att stärka skyddet mot hot och våld för förtroendevalda som inom kommuner och regioner fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid (jfr 4 kap. 2 § KL), i fortsättningen benämnda kommunal- och regionråd.

4.2 En skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

Förslag: Kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.

Kommuner och regioner ska förvissa sig om att kommunal- och regionråd har den utbildning som behövs och vet vad de behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.

Skälen för förslaget

Ingen ansvarar för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

Som konstateras i avsnitt 4.1 finns det ett behov av att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd i kommuner och

regioner. En grundläggande förutsättning för att kunna skydda kommunal- och regionråd från hot och våld är att det finns någon som ansvarar för att hantera sådana frågor. Förtroendevalda som utsatts eller riskerar att utsättas för brott ges i dag samma möjligheter till stöd och hjälp från rättsväsendet som brottsoffer i övrigt (se avsnitt 3.3). Eftersom förtroendevalda inte omfattas av arbetsmiljölagstiftningen finns det däremot inte någon som ansvar för frågor av arbetsmiljörättslig karaktär (jfr avsnitt 3.4).

SKR menar att den omständigheten att ansvaret för de förtroendevaldas trygghet inte är tydligt i lagstiftningen innebär en otydlig ansvarsfördelning mellan olika aktörer (SKR, Redovisning av insatser för att stödja och utveckla kommuner och regioners arbete med att förebygga och omhänderta hot och hat mot förtroendevalda 2023 [Ku2024/00376], 2024, s. 7). I en skrivelse till regeringen efterfrågar SKR ett förtydligande av kommuners och regioners ansvar för förtroendevaldas trygghet och säkerhet i KL eller på annat sätt (Fi2022/02167). Företrädare för SKR har därefter i en debattartikel angett att den omständigheten att det inte finns ett uttalat ansvar för dessa frågor medför att det förekommer att ansvaret faller på de politiska partierna eller att ingen tar ansvar (Peter Danielsson, Anders Henriksson och Leif Sandberg, Gör obehagliga mejl och sms olagliga, Expressen 2023-06-27). Enligt företrädarna bör kommuner och regioner ges ansvar för förtroendevaldas trygghet.

Frågan om förtroendevaldas rätt till stöd och hjälp vid hot och våld har utretts tidigare. Bedömningen har då gjorts att denna rätt bör komma till uttryck på annat sätt än i lagstiftning, t.ex. genom egna initiativ och ett självpåtaget ansvar (SOU 2006:46 s. 274 och 275). Egna initiativ och självpåtaget ansvar har emellertid inte gett tillräcklig effekt. Att hot och våld försvårar rekryteringen av förtroendevalda och begränsar den demokratiska processen visar att det finns behov av att reglera ansvaret för att förebygga att kommunal- och regionråd utsatts för ohälsa eller olycksfall till följd av detta.

Kommuner och regioner bör ansvara för att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

Ansvar för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld bör läggas på den aktör som har störst möjligheter att göra detta. Ansvar för att hantera dessa frågor bör därför som utgångspunkt ges antingen till de politiska partierna eller till kommunerna och regionerna.

De politiska partierna är centrala aktörer i den kommunala demokratin. Partierna utgör vidare viktiga forum för politiker att bl.a. utbyta erfarenheter och kan ge stöd utifrån sin roll (jfr SOU 2006:46 s. 264). Partierna styr eller ansvarar dock inte för den kommunala organisationen eller verksamheten. Om partierna skulle få ett uttryckligt ansvar för att förhindra hot och våld mot kommunal- och regionråd skulle partierna alltså behöva få en helt ny roll i kommunerna och regionerna. Det framstår vidare som ineffektivt med en ordning där varje politiskt parti behöver ta fram egna strukturer för att förebygga att de kommunal- och regionråd som hör till partiet utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Det riskerar även att leda till att skyddet för förtroendevalda kommer att variera inom en och samma kommun eller region. Flera partier med små lokalorganisationer har dessutom begränsad kapacitet att hantera sådana frågor (SOU 2016:5 s. 281). Ansvar för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld bör därför inte läggas på de politiska partierna.

Möjligheten för kommunal- och regionråd att utföra sina uppgifter under trygga former är så starkt sammanhängande med de kommunala förtroendeuppdragen att det framstår som naturligt att ge kommunerna och regionerna ansvar för dessa frågor. Redan för närvarande ansvarar kommuner och regioner för andra frågor som hör samman med de kommunala förtroendeuppdragen. De förtroendevaldas rättigheter, skyldigheter och arbetsförutsättningar har samlats i ett särskilt kapitel i KL för att betona deras betydelse och ställning i den kommunala organisationen (se prop. 1990/91:117 s. 57). Det som regleras fullgörs inom ramen för kommunernas och regionernas organisationer och handlar om bl.a. förmåner för förtroendevalda (4 kap. 12–18 §§ KL).

Det är också kommunerna och regionerna som beslutar om ansvarsfördelning, arbetssätt och rutiner m.m. beträffande den kommunala organisationen och verksamheten. Det får vidare anses vara kommunerna och regionerna som, genom sin organisation där kommunal- och regionråd fullgör sina uppdrag, har bäst förutsättningar att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Det kan exempelvis handla om att genomföra riskförebyggande åtgärder med inriktning på organisatoriska förändringar, säkerhetsrutiner, tekniska hjälpmedel och anpassning av lokaler.

Sammanfattningsvis bedöms det således vara både lämpligt och ändamålsenligt att ge kommuner och regioner ansvar för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Bestämmelserna om detta bör placeras i 4 kap. KL, där regler om de kommunala förtroendeuppdragen har samlats (jfr prop. 1990/91:117 s. 57).

Arbetsmiljölagen bör inte göras tillämplig för kommunal- och regionråd

En given utgångspunkt vid utformningen av en reglerad ordning för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld är att det inte går att jämställa ett förtroendeuppdrag med att inneha en anställning. Det är ett centralt synsätt som också präglat tidigare diskussioner om möjligheten att införa åtgärder till stöd och hjälp för förtroendevalda. Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda avfärdade i sitt betänkande *Jakten på makten* (SOU 2006:46 s. 252) att det i arbetsmiljölagen skulle föras in att också förtroendevalda skulle omfattas av den lagstiftningen, med hänvisning till att konsekvenserna av en sådan lösning lett till stark kritik. Kritiken handlade om att risken för intressekonflikter skulle öka markant om förtroendevalda intog en sådan ställning gentemot sin kommun eller region. Det ansågs också vara av stor vikt att i varje situation markera särdraget med att vara förtroendevald och det framhölls att kommittén fått uppgifter om möjligheter för förtroendevalda att få kurativt stöd inom kommuner och regioner. Kommittén bedömde mot denna bakgrund att rätten till stöd och hjälp skulle komma till uttryck på annat sätt än i lagstiftning (samma betänkande s. 274–276).

Det har snart gått 20 år sedan Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda kom med sitt ställningstagande. De åtgärder som vidtagits sedan dess bedöms, som tidigare anförts, inte ha medfört att kommunal- och regionråd har fått ett tillräckligt skydd mot hot och våld. Det finns därför anledning att nu se annorlunda på behovet av att reglera skyddet mot hot och våld för förtroendevalda. Det kan även noteras att villkoren för förtroendevalda i andra avseenden har blivit mer reglerade i takt med samhällsutvecklingen (se avsnitt 3.2.2).

En förtroendevald varken kan eller bör dock inta en arbetsrättslig ställning gentemot kommunen eller regionen. Det är därmed inte aktuellt att ge kommuner och regioner ett ansvar i förhållande till kommunal- och regionråd som motsvarar arbetsgivarens ansvar för hela arbetsmiljön och alla olika arbetsmiljöfaktorer. Ett sådant ansvar bedöms inte heller nödvändigt. Arbetsmiljölagen bör således inte göras tillämplig för kommunal- och regionråd.

Kommuner och regioner bör vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

För att stärka kommunal- och regionråds skydd mot hot och våld är det viktigt att det finns upparbetade strukturer som gör det möjligt att förebygga att de utsätts för hot och våld när de utövar sina förtroendeuppdrag. Med ett förebyggande arbete kan kommunal- och regionråd känna trygghet, även i situationer när uppdraget medför en risk för att bli utsatt för hot och våld. Genom ett systematiskt arbete, som innefattar bl.a. riskbedömning, åtgärder, uppföljning och tydlig ansvarsfördelning, skapas förutsättningar för att kunna motverka sådana risker. Ett aktivt arbete med förebyggande åtgärder, säkerhetsrutiner och omhändertagande av den som råkat ut för hot eller våld kan vidare i förlängningen förhindra mycket lidande.

I betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5 del A s. 279–282) föreslog 2014 års demokratiutredning en målsättningsbestämmelse om att kommuner och regioner ska verka för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former. En sådan målsättningsbestämmelse kan visserligen ha ett visst symbolvärde, men bedöms inte tillräcklig för att ge önskvärd effekt när det gäller att tillförsäkra alla kommunal- och

regionråd åtminstone en viss nivå av skydd mot hot och våld. För att uppnå önskvärd effekt bedöms det vara nödvändigt att införa en skyldighet för kommuner och regioner att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld.

Som framgår av avsnitt 3.4.2 ska en arbetsgivare enligt 3 kap. 2 § första stycket arbetsmiljölagen vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall. Denna skyldighet innefattar åtgärder för att förebygga hot och våld. Av 3 kap. 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen följer vidare att arbetsgivaren ska förvissa sig om att arbetstagaren har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon har att iakttä för att undgå riskerna i arbetet. De nu angivna skyldigheterna preciseras i föreskrifter som meddelas av Arbetsmiljöverket.

I de kommuner och regioner som redan har ett ändamålsenligt system för att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld mot förtroendevalda hanteras sådana frågor i strukturer som efterliknar det säkerhetsarbete som bedrivs inom ramen för arbetsmiljöansvaret för arbetstagare. Det handlar exempelvis om styrande dokument, riskförebyggande arbete och utbildning (se t.ex. SKR, Hot och hat mot förtroendevalda – Enkätundersökning 2022, s. 10–13 samt SKR, Redovisning av insatser för att stödja och utveckla kommuner och regioners arbete med att förebygga och omhänderta hot och hat mot förtroendevalda 2023 [Ku2024/00376], 2024, s. 16). Genom att integrera hanteringen av frågor om hot och våld mot kommunal- och regionråd i de sedan tidigare upparbetade strukturerna för kommuners och regioners säkerhetsarbete är det möjligt att på ett enkelt sätt uppnå en effektiv organisationsstruktur.

Bestämmelser om arbetssätt och utbildning som motsvarar de som finns i arbetsmiljölagen skulle ge den struktur som behövs för att kunna begränsa kommunal- och regionråds utsatthet. Det bör därför i KL införas en skyldighet för kommuner och regioner att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Bestämmelserna bör utformas i linje med den arbetsmiljörättsliga regleringen i 3 kap. 2 § första stycket och 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen.

5 En tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Förslag: Den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten.

Skälen för förslaget

Det behövs ett mer strukturerat arbete mot korruption och andra oegentligheter i kommunal verksamhet

Korruption och otillåten påverkan är skadligt för ekonomin, för allmänhetens förtroende för det offentliga och i förlängningen för demokratin (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2 avsnitt 4.5.1). Kommuner och regioner har ett omfattande ansvar för välfärden, bl.a. för utbildning och hälso- och sjukvård. De har dessutom en roll som myndighetsutövare för olika former av bidrag och tillstånd (se t.ex. 2 kap. 1 § och 4 kap. 1 § socialtjänstlagen och 8 kap. 1 § alkohollagen [2010:1622]). Den kommunala verksamheten finansieras i huvudsak genom kommunala skatteintäkter. Med hänsyn till den centrala ställning som kommuner och regioner har i den offentliga förvaltningen är det av stor vikt att allmänheten har förtroende för verksamheten. Det är därför viktigt att förebygga korruption och andra oegentligheter i den kommunala verksamheten.

Korruption kan förekomma inom alla delar av kommuners och regioners verksamhet, och företrädare som har ledande befattningar i kommuner och regioner bedömer att det nu är vanligare med korruption i något fler sektorer än tidigare (se avsnitt 3.6.2). För att kommuner och regioner effektivt ska kunna hantera både nya och redan kända risker bedöms det finnas ett behov av att förbättra

arbetet mot korruption och andra oegentligheter i kommunal verksamhet och göra det mer strukturerat.

Enligt Statskontoret är frågorna om korruption och andra oegentligheter i kommunal verksamhet av sådan vikt att det ska vara självklart för ledningen att se till att de hanteras. En fördel med att låta det förebyggande arbetet ingå i den ordinarie verksamheten är enligt myndigheten att frågorna då hanteras med viss kontinuitet, vilket är en viktig förutsättning för ett systematiskt arbete med frågorna (Statskontoret 2023:13 s. 71).

Den interna kontrollen i kommuner och regioner bör förtydligas

Av 6 kap. 6 § andra stycket KL framgår att nämnderna i kommuner och regioner ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt (se avsnitt 3.5). Den interna kontrollen i kommuner och regioner är en etablerad och sammanhållen process. Det är dock inte reglerat att den interna kontrollen ska innefatta att förebygga att verksamheten utsätts för korruption och andra oegentligheter.

De experter och företrädare för kommuner och regioner som Statskontoret har intervjuat i samband med genomförandet av uppdraget att analysera och förbättra förutsättningarna för att motverka korruption inom kommuner och regioner jämför ofta hur korruptionsfrågorna hanteras med arbetsmiljöarbetet, som de anser bedrivs betydligt mer strukturerat och långsiktigt. Det bedöms i sin tur hänga ihop med att det för det arbetet ställs tydligare krav. Statliga myndigheter omfattas även av en mer detaljerad reglering i fråga om intern kontroll och gör också i större utsträckning än kommuner och regioner riskanalyser (Statskontoret 2023:13 s. 68 och 71). För förvaltningsmyndigheter under regeringen som är skyldiga att följa internrevisionsförordningen (2006:1228) ska processen för intern styrning och kontroll förebygga att verksamheten utsätts för korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter (2 § andra stycket förordningen om intern styrning och kontroll).

Vid införandet av bestämmelserna om nämndernas särskilda ansvar för den interna kontrollen uttalades att revisionen bör rikta särskild uppmärksamhet på den interna kontrollen i verksamhet av

väsentlig storlek där det finns risk för fel eller oegentligheter (prop. 1998/99:66 s. 59). I linje med detta bör även de interna kontrollsystemen ha ett sådant särskilt fokus. Som Statskontoret konstaterar finns det dock behov av ett mer strukturerat förebyggande arbete mot korruption och andra oegentligheter i kommuner och regioner (se avsnitt 3.6.2).

För att kommuner och regioner fullt ut ska använda den interna kontrollen som ett förebyggande verktyg mot fel och oegentligheter bör regleringen i KL förtydligas. Ett sådant förtydligande skulle förbättra förutsättningarna att upptäcka och förebygga sådana ageranden som kan orsaka ekonomisk eller annan skada för kommuner eller regioner. Den interna kontrollen kan därmed användas på ett mer ändamålsenligt sätt, vilket bidrar till att stärka allmänhetens förtroende för kommunal verksamhet, och i förlängningen skydda grundläggande demokratiska principer.

I KL:s reglering om den interna kontrollen bör det således uttryckligen anges att den ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Fel och oegentligheter omfattar bl.a. korruption, otillåten och otillbörlig påverkan, bedrägerier och andra förtroendeskadliga ageranden som kan leda till skada (se avsnitt 3.6.1). Det bedöms inte lämpligt att i lagtexten ta in en uttömmande uppräkningslista av alla ageranden som ryms i dessa uttryck.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Bedömning: Det finns inte behov av några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Eftersom de föreslagna ändringarna syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd samt skydda den kommunala verksamheten mot fel och oegentligheter är det angeläget att ändringarna kan träda i kraft så snart som möjligt. Det är samtidigt viktigt att kommunerna och regionerna ges tid att anpassa sig efter de nya reglerna. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till de återstående stegen i lagstiftningsprocessen, bör lagändringarna träda i kraft den 1 juli 2025.

Lagändringarna bedöms inte vara sådana att de motiverar särskilda övergångsbestämmelser.

7 Konsekvenser

7.1 Förslaget om en skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

Bedömning: Den föreslagna skyldigheten för kommuner och regioner att förebygga ohälsa eller olycksfall för kommun- och regionråd till följd av hot och våld bedöms stärka skyddet för kommunal- och regionråd. Förslaget bedöms vara proportionerligt i förhållande till den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som det medför. Förslaget bedöms medföra ökade kostnader för kommuner och regioner med sammanlagt 6 miljoner kronor per år som behöver regleras enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Förslaget bedöms stärka den lokala demokratin, samtidigt som det kan ha en brottsförebyggande effekt. Förslaget kan vidare bidra till att uppnå det riksdagsbundna målet för jämställdhetspolitiken om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Förslaget bedöms inte medföra några andra konsekvenser.

7.1.1 Alternativa lösningar bedöms inte vara tillräckliga

Syftet med förslaget om en skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld är att stärka skyddet för kommunal- och regionråd. Som framgår av avsnitt 4.2 bedöms det inte längre vara ändamålsenligt att lämna ansvaret för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld oreglerat. Av samma avsnitt framgår vidare att det inte bedöms tillräckligt med en målsättningsbestämmelse om att

kommuner och regioner ska verka för att kommunal- och regionråd ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

7.1.2 Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslaget om en skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld innebär en ny uppgift för kommuner och regioner, och utgör därmed en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. En sådan inskränkning bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Den inskränkning som regleringen innebär ska således vägas mot intresset av att införa den (se avsnitt 3.1).

Kommuner och regioner ansvarar redan för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Genom att den föreslagna regleringen utformas i linje med arbetsmiljölagens bestämmelser om arbetssätt och utbildning ges kommunerna och regionerna den struktur som de behöver för att kunna begränsa kommunal- och regionråds utsatthet för hot och våld. Förslagets utformning innebär att frågor om hot och våld mot kommunal- och regionråd kan integreras i kommunernas och regionernas befintliga strukturer, utan att arbetsmiljölagen görs tillämplig. Förslaget bedöms vara väl avvägt och balansera intresset av att upprätthålla kommunal- och regionrådets roll som förtroendevalda med behovet av att tillgodose ett tillräckligt starkt skydd mot ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Syftet med förslaget bedöms vidare inte kunna uppfyllas genom mindre ingripande åtgärder (se avsnitt 4.2). Den föreslagna skyldigheten bedöms således vara nödvändig för det ändamål som har föranlett den. Förslaget bedöms därför vara proportionerligt i förhållande till den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som det medför.

Antalet förtroendevalda som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid uppgår till närmare 1 500 personer i kommunerna och till ca 320 personer i regionerna (SCB, Förtroendevalda i kommuner och regioner 2023, demokratistatistik 2024:1, s. 7). Det innebär att kommuner och regioner i genomsnitt kommer att behöva inkludera ytterligare ca 6 personer i det säkerhetsarbete som redan i dag bedrivs för arbetstagarna inom ramen för arbetsmiljöansvaret.

I ett inledande skede medför förslaget ett visst merarbete för kommuner och regioner eftersom de måste anpassa bl.a. säkerhetsrutiner och riskförebyggande åtgärder. De anpassningar som behövs för detta bedöms dock inte innebära annat än en försumbar kostnadsökning av engångskaraktär. Till detta tillkommer dock löpande utbildnings- och informationsinsatser. Kostnaderna för dessa insatser uppskattas uppgå till ca 325 000 kronor om året, varav 305 000 kronor för kommunerna och 20 000 kronor för regionerna. Uppskattningen baseras på antagandet att nyvalda kommunal- och regionråd inom varje organisation deltar i en fyra timmar lång introduktionsutbildning och att det genomförs en årlig uppdatering av insatserna som tar en arbetstimme, med en timersättning om 600 kronor för en säkerhetssamordnare, personalvetare eller motsvarande.

Vid tillbud och händelser krävs dessutom uppföljande åtgärder, bl.a. dokumentation, utredning och stöd till den som utsatts. Även larmutrustning kan bli aktuellt. Av Politikernas trygghetsundersökning framgår att totalt 370 förtroendevalda utsattes för knappt 1 800 händelser av våld, skadegörelse eller stöld under 2022 (Brå 2023:14 s. 60). Utöver det finns ett antal mindre allvarliga händelser som i vissa fall kan leda till behov av åtgärder. Den aktuella undersökningen omfattar samtliga förtroendevalda och inte enbart kommunal- och regionråd. Några uppgifter om det exakta antalet händelser som kommunal- och regionråd utsatts för finns inte.

De rapporterade händelser i form av våld, skadegörelse eller stöld som samtliga förtroendevalda i kommuner och regioner utsattes för under 2022 får, i brist på andra uppgifter, utgöra utgångspunkten vid beräkningen av vilka kostnader för åtgärder vid tillbud och händelser som förslaget kan antas medföra. Kostnaden för dokumentationen av ett ärende beräknas utifrån en tidsåtgång om 2 timmar per ärende med en timersättning om 600 kronor. Vidare bedöms det finnas behov av en utökning av befintligt stöd i form av tillgång till psykolog eller motsvarande till en kostnad av ca 1 000 kronor per person och år. Hälften av de kommunal- och regionråd som utsatts per år bedöms också behöva få tillgång till larmutrustning med en årlig kostnad om ca 4 800 kronor per person.

Sammantaget bedöms förslaget medföra ökade kostnader för kommuner och regioner med uppskattningsvis 6 miljoner kronor

per år, varav 5 miljoner kronor avser kommunerna och 1 miljon kronor avser regionerna.

Den kommunala finansieringsprincipen innebär att kommuner och regioner inte ska åläggas nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa på annat sätt än genom höjda skatter (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU29, rskr. 1991/92:345). I enlighet med denna princip bör kommunerna och regionerna därför kompenseras med 6 miljoner kronor årligen för att finansiera den föreslagna skyldigheten att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld.

7.1.3 Konsekvenser för den lokala demokratin, enskilda och det brottsförebyggande arbetet

Förslaget bedöms öka tryggheten för kommunal- och regionråd samt deras anhöriga. Det bedöms även leda till att den lokala demokratin stärks genom att kommunal- och regionråden i mindre utsträckning kommer att påverkas i sina förtroendeuppdrag till följd av hot och våld. Förslaget kan också göra det enklare att rekrytera nya förtroendevalda och att få fler att våga engagera sig eller uttala sig i en viss fråga. Därmed minskar risken för självcensur och det demokratiska samtalet blir mer öppet.

Den nya skyldigheten för kommuner och regioner innefattar bl.a. åtgärder som syftar till att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Förslaget kan därför också ha en brottsförebyggande effekt.

7.1.4 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra några andra konsekvenser än de som anges i avsnitt 7.1.2, 7.1.3 och detta avsnitt. Förslaget bedöms således exempelvis inte ha någon betydelse för den offentliga servicen i olika delar av landet, för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen eller för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag. Förslaget bedöms inte heller medföra några effekter för sysselsättningen, miljön eller samhället i övrigt.

Förslaget påverkar kvinnor och män på samma sätt. Olika grupper av förtroendevalda kan dock påverkas i olika utsträckning. Förslaget kommer t.ex. i större utsträckning att påverka de kommunal- och regionråd som har en ordförandepost eftersom utsattheten är större bland dessa jämfört med de som har andra poster. En något större andel kvinnor än män kommer vidare att påverkas eftersom dessa i något högre grad är utsatta för och känner en oro till följd av hot och trakasserier. Kvinnor har även ett något större behov av stöd och hjälp till följd av sådana händelser (SCB, Förtroendevalda i kommuner och regioner 2023, demokratistatistik 2024:1, s. 8, 12 och 14). Förslaget kan således bidra till att uppnå det riksdagsbundna målet för jämställdhetspolitiken om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2005/06:155, bet. 2005/06:AU11, rskr. 2005/06:257). Förslaget bedöms i övrigt inte medföra några ekonomiska eller andra effekter för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslaget bedöms inte medföra något behov av särskilda informationsinsatser.

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten.

7.2 Förslaget om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter

Bedömning: Förslaget innebär att kommuner och regioner i högre omfattning kan förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten, t.ex. välfärdsbrottslighet och korruption. Ekonomiska och andra skador i verksamheten kan därmed minska. Förslaget bedöms vara proportionerligt i förhållande till den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som det medför. Förslaget medför inga kostnader som gör att den kommunala finansieringsprincipen behöver tillämpas.

Förslaget bedöms inte få några ekonomiska konsekvenser för privata utförare som omfattas av den interna kontrollen. Förslaget kan leda till att medborgarnas förtroende för offentliga institutioner stärks och ha en brottsförebyggande effekt.

Förslaget bedöms inte medföra några andra konsekvenser.

7.2.1 Alternativa lösningar bedöms inte vara tillräckliga

Syftet med förslaget om att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten är att förtydliga den interna kontrollen för att därigenom skydda kommunal verksamhet mot sådana företeelser. Ett alternativ till förslaget skulle kunna vara att lämna frågan om förebyggande av fel och oegentligheter oreglerad. Syftet skulle dock då inte kunna uppnås.

7.2.2 Konsekvenser för kommuner och regioner

Kommuner och regioner behöver stärka sitt arbete mot fel och oegentligheter i verksamheten för att bättre kunna upptäcka, förebygga och åtgärda sådana företeelser. Förslaget syftar till att förtydliga den interna kontrollen genom att lägga fokus på att förebygga att kommunala verksamheter drabbas av fel och oegentligheter. Förslaget utgår i stor utsträckning från befintliga förutsättningar och processer. Kommuner och regioner förväntas redan i dag arbeta för att förebygga fel och oegentligheter i sin verksamhet.

Ett förebyggande arbete mot fel och oegentligheter kan medföra att kommuner och regioner i lägre grad kommer att drabbas av ekonomiska och andra skador till följd av fel och oegentligheter i verksamheten. Genom att minska risken för fel och oegentligheter kommer exempelvis fler upphandlingar kunna konkurreras ut på ett korrekt sätt och fler leverantörer kunna konkurrera om samma kontrakt. En minskad risk för fel och oegentligheter medför också att avtal kan avslutas med de leverantörer som inte fullgör sin del av avtalet. I förlängningen kan förslaget därmed även leda till kostnadsbesparingar för den kommunala verksamheten samt att välfärdsbrottslighet motverkas. Ett större fokus på ett förebyggande arbete bör också kunna leda till högre träffsäkerhet i arbetet med att identifiera och förhindra korruption och andra oegentligheter, och därmed minska behovet av att åtgärda uppkomna felaktigheter.

Förslaget innebär ett förtydligande av kommuners och regioners ansvar för att förebygga att kommunala verksamheter drabbas av fel och oegentligheter. Förslaget bedöms kunna hanteras inom befintliga strukturer och processer med den interna kontrollen. Det

bedöms därmed vara väl avvägt. Syftet med förslaget bedöms vidare inte kunna uppfyllas genom mindre ingripande åtgärder (avsnitt 5). Den föreslagna skyldigheten bedöms således vara nödvändig för det ändamål som har föranlett den. Förslaget bedöms därför vara proportionerligt i förhållande till den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som det medför. Förslaget bedöms inte medföra någon kostnadmässig påverkan som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas.

7.2.3 Konsekvenser för privata utförare

Förslaget innebär att privata utförare som omfattas av den interna kontrollen behöver arbeta förebyggande mot fel och oegentligheter till följd av kommuners och regioners kontroller. Ett sådant arbete bör dock redan utföras, eftersom detta är något som den kommunala revisionen särskilt fokuserar på (se prop. 1998/99:66 s. 59). Förslaget medför således inte några nya uppgifter för de privata utförarna och bedöms därmed inte heller få några ekonomiska konsekvenser för dessa. För seriösa aktörer bedöms möjligheterna att tilldelas kontrakt i offentliga upphandlingar öka (se avsnitt 7.2.2 och 7.2.4).

7.2.4 Konsekvenser för den lokala demokratin, enskilda, företag och det brottsförebyggande arbetet

Genom förslaget kan risker för fel och oegentligheter upptäckas i ett tidigare skede. Det innebär att fel och oegentligheter kan förebyggas på ett effektivare sätt, vilket innebär att färre enskilda och företag riskerar att drabbas av sådana ageranden. Det innebär exempelvis att enskilda kommer att kunna få tillgång till förmåner och tjänster som de är berättigade till i stället för att dessa felaktigt ska tillfalla någon annan. Det innebär också att färre leverantörer som lämnar anbud eller ansöker om att få lämna anbud i en upphandling kommer att missgynnas genom att andra aktörer felaktigt tilldelas kontrakt. Vidare kan avtal avslutas med de leverantörer som vid uppföljning och kontroll av verksamheten inte levererar det som har avtalats, vilket skapar nya avtalsmöjligheter för seriösa aktörer. Därigenom

motverkas också välfärdsbrottslighet och säkerställs att kommunala skattemedel används till det som är tänkt.

Förslaget bedöms kunna medföra att medborgarnas förtroende för det demokratiska systemet och dess institutioner stärks när fel och oegentligheter i kommunal verksamhet minskar.

7.2.5 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra några andra konsekvenser än de som anges i avsnitt 7.2.2, 7.2.3, 7.2.4 och detta avsnitt. Förslaget bedöms således exempelvis inte ha någon betydelse för den offentliga servicen i olika delar av landet, för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen eller för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag. Förslaget bedöms inte heller medföra några effekter för sysselsättningen, miljön eller samhället i övrigt. Förslaget träffar vidare kvinnor och män på samma sätt och bedöms inte medföra några ekonomiska eller andra effekter för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslaget bedöms inte medföra något behov av särskilda informationsinsatser.

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

4 kap.

Skydd mot hot och våld

18 a § *Kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 2 § första stycket utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.*

Kommuner och regioner ska förvissa sig om att en sådan förtroendevald har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.

Paragrafen, som är ny, reglerar kommuners och regioners skyldighet att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 2 § första stycket, dvs. kommunal- och regionråd m.fl., utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Av första stycket framgår att kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd m.fl. utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Eftersom det är fråga om en utgångspunkt ligger det i sakens natur att kommunen eller regionen inte alltid har möjlighet att helt undanröja eller förhindra risken för ohälsa eller olycksfall. Åtgärderna får i sådant fall syfta till att minska denna risk (jfr prop. 2001/02:145 s. 9).

Uttrycken ohälsa och olycksfall har samma innebörd som i arbetsmiljölagen. Bedömningarna av riskerna bör göras utifrån ett

vidare hälsouttryck som omfattar såväl den fysiska som psykiska ohälsan (jfr prop. 1976/77:149 s. 188). Avsikten är att kommunal- och regionråd m.fl. inte ska behöva bli sjuka eller skadade på grund av att de utsätts för hot och våld. Hot och våld kan vara alltifrån trakasserier i form av hot via brev, internet eller telefon till misshandel och mord.

Den nya skyldigheten motsvarar det ansvar som kommuner och regioner har för sina arbetstagare enligt 3 kap. 2 § första stycket arbetsmiljölagen, i fråga om hot och våld. Skyldigheten innebär bl.a. att kommuner och regioner ska undersöka och vidta åtgärder för att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld samt tillhandahålla hjälp och stöd för de som utsätts. Kommunerna och regionerna kan t.ex. behöva ha särskilda säkerhetsrutiner samt utforma och utrusta sina lokaler, såsom kommun- och regionhus, så att risken för hot och våld så långt som det är möjligt förebyggs. Eftersom förtroendevalda riskerar att utsättas för hot och våld även på andra platser, exempelvis på internet och i samband med debatter, kan det behövas rutiner också för sådana situationer. Vid en hot- eller våldssituation kan förtroendevalda vidare ha ett behov av att kunna kalla på snabb hjälp. Kommuner och regioner kan därför i vissa fall behöva se till att det finns larmutrustning och rutiner för detta. Vid tillbud och händelser krävs vidare uppföljande åtgärder, bl.a. dokumentation, utredning och stöd till den som utsatts. Stöd kan ges i form av t.ex. tillgång till psykolog eller motsvarande.

Enligt *andra stycket* ska kommuner och regioner förvissa sig om att kommunal- och regionråd m.fl. har den utbildning som behövs och vet vad de behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld. Kommuner och regioner har en motsvarande skyldighet för sina arbetstagare enligt 3 kap. 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen (jfr prop. 1976/77:149 s. 393 och 394). Den nya skyldigheten innebär att kommuner och regioner måste se till att de förtroendevaldas kunskaper är tillräckliga för att ohälsa och olycksfall till följd av hot och våld ska kunna förebyggas. För att detta ska vara möjligt behöver kommuner och regioner bl.a. genomföra nödvändiga utbildningsinsatser.

6 kap.

6 § Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt

samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig *för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten* och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

I paragrafen finns bestämmelser om nämndernas ansvar för den egna verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Ändringen i *andra stycket* innebär att nämnderna ska säkerställa att den interna kontrollen förebygger fel och oegentligheter i verksamheten. Med intern kontroll avses exempelvis nämndens bestämmelser om bl.a. fördelning av ansvar och befogenheter, systematiskt ordnade interna kontroller av organisation, redovisningssystem och administrativa rutiner (prop. 2016/17:171 s. 362). Oegentligheter är ett samlande uttryck för en vid grupp oönskade beteenden, såsom korruption och förtroendeskadliga ageranden som exempelvis avsiktliga eller oavsiktliga fel i beslutsfattande eller myndighetsutövning. I uttrycken fel och oegentligheter inbegrips exempelvis korruption, otillåten och otillbörlig påverkan, bedrägerier, välfärdsbrottslighet och andra förtroendeskadliga ageranden.

Departementsserien 2024

Kronologisk förteckning

1. Ändrade regler om tillsyn m.m. över
Totalförsvarets forskningsinstitut. Fö.
2. Avtal om försvarssamarbete med
Amerikas förenta stater. Fö.
3. Partipolitiska lotterier. Fi.
4. Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa
tidskrifter. Ku.
5. Sociala grundvillkor i den
gemensamma jordbrukspolitiken. LI.
6. Stärkt försvarsförmåga.
Sverige som allierad. Fö.
7. Avskildhet vid dygnsvilan.
En delredovisning angående frågor om
Statens institutionsstyrelses särskilda
befogenheter. S.
8. Förbättrat informationsutbyte
mellan Arbetsförmedlingen
och kommuner. A.
9. Bättre förutsättningar för utsänd
statlig personal. UD.
10. Stärkt skydd för vissa förtroende-
valda och en tydligare intern kontroll
i kommuner och regioner. Fi.

Departementsserien 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Förbättrat informationsutbyte
mellan Arbetsförmedlingen
och kommuner. [8]

Finansdepartementet

Partipolitiska lotterier. [3]
Stärkt skydd för vissa förtroendevalda
och en tydligare intern kontroll
i kommuner och regioner. [10]

Försvarsdepartementet

Ändrade regler om tillsyn m.m. över Total-
försvarets forskningsinstitut. [1]
Avtal om försvarssamarbete med
Amerikas förenta stater. [2]
Stärkt försvarsförmåga.
Sverige som allierad. [6]

Kulturdepartementet

Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa
tidskrifter. [4]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Sociala grundvillkor i den gemensamma
jordbrukspolitiken. [5]

Socialdepartementet

Avskildhet vid dygnsvilan.
En delredovisning angående frågor om
Statens institutionsstyrelses särskilda
befogenheter. [7]

Utrikesdepartementet

Bättre förutsättningar för utsänd statlig
personal. [9]

§ 62 Prioritering av detaljplaner

Diarienummer KS24/113

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till föreslagen prioritering av detaljplaner.

Beskrivning av ärendet

Plan- och exploateringsenheten arbetar med att ta fram detaljplaner utifrån positiva planbesked och planuppdrag. Byggnadsnämnden har tidigare beslutat att ta upp prioritering av detaljplaner för beslut två gånger om året, eller då behov uppstår.

För närvarande arbetar plan- och exploateringsenheten aktivt med fyra detaljplaner. Under året har och kommer ett par detaljplaner att antas och vinna laga kraft.

Sedan senaste planprioriteringen som gjordes i februari 2024 har ytterligare ett planbesked inkommit (utbyggnad av Habo camping). Önskemål om planuppdrag har lämnats in för byggnation av bostäder på dela av Kyrkeryd 6:2. Behov har uppstått för att både utföra planändringar och ta fram nya detaljplaner som tidigare inte funnits med på listan.

Byggnadsnämnden föreslår att detaljplan för del av Kyrkeryd 6:2 (bostäder), del av Bränninge 8:8 (stationsområdet), del av Mölekullens bostadsområde (utökade byggrätter), del av Bränninge 1:2 (Solhöjden, bostäder och cirkulationsplats) och del av Furusjö 2:1 (förskola/skola) prioriteras när det finns resurser att påbörja nya.

§ 89 Planprioritering augusti 2024

Diarienummer BN-2024-278

Beslut

Byggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen besluta att ställa sig positiv till föreslagen prioritering av detaljplaner.

Beskrivning av ärendet

Plan- och exploateringsenheten arbetar med att ta fram detaljplaner utifrån antagna och positiva planbesked samt planuppdrag. Förnärvarande arbetar enheten aktivt med 4 detaljplaner. Under året har och kommer ett par detaljplaner att antas och vinna laga kraft. Enheten för en lista över pågående och kommande detaljplaner. Enheten förslår att byggnadsnämnden godkänner förslag till vilka detaljplaner som ska prioriteras när detaljplaner vunnit laga kraft och/eller det finns resurser att påbörja nya. Byggnadsnämnden har tidigare beslutat att ta upp prioritering av detaljplaner för beslut två gånger om året, eller då behov uppstår.

Sedan senaste planprioriteringen som gjordes i februari 2024 har ytterligare ett planbesked inkommit, utbyggnad av Habo camping. Önskemål om planuppdrag har lämnats in för byggnation av bostäder på del av Kyrkeryd 6:2. Behov har uppstått för att både utföra planändringar och ta fram nya detaljplaner som tidigare inte funnits med i listan.

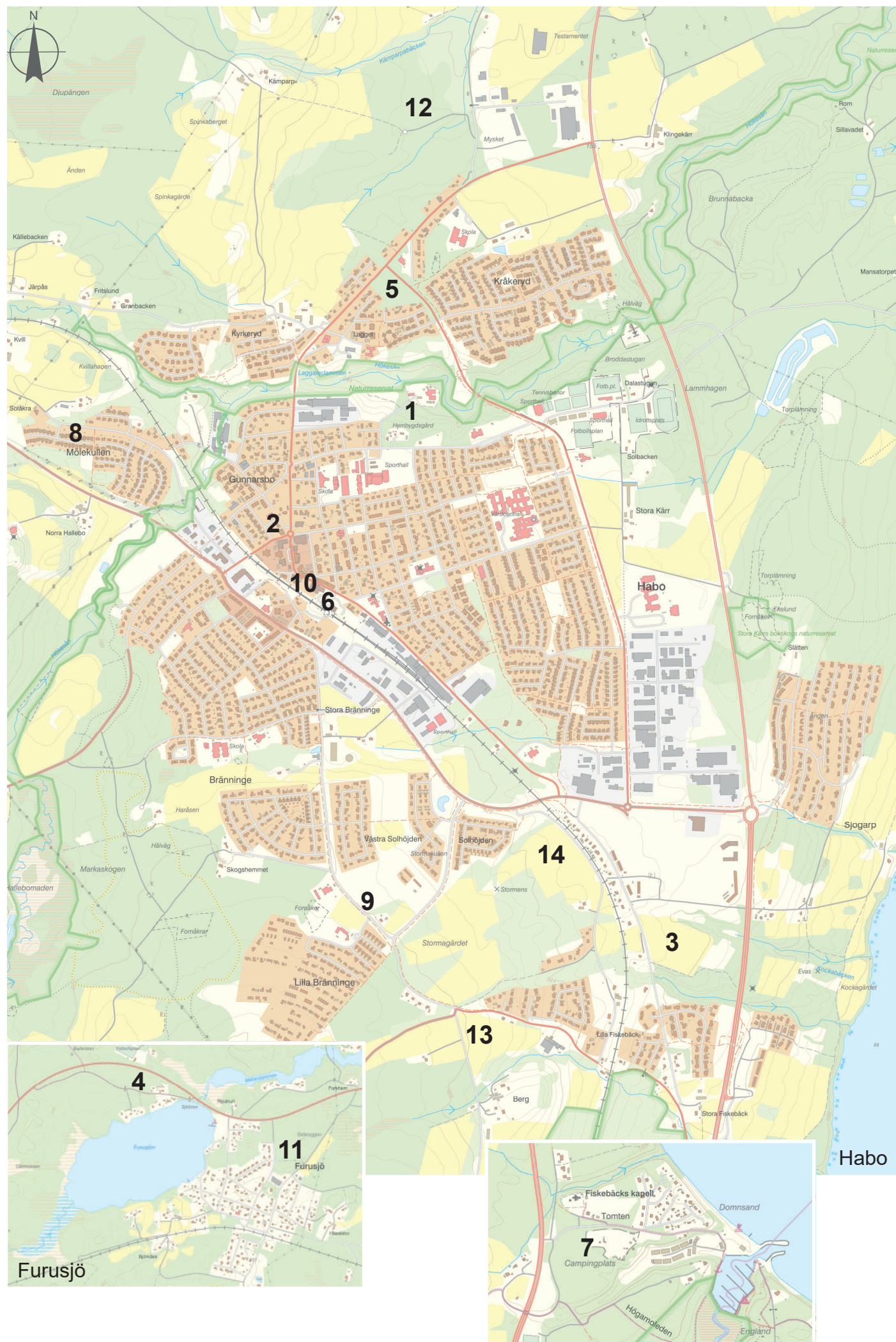
Plan- och exploateringsenheten föreslår att detaljplan för del av Kyrkeryd 6:2 (bostäder), del av Bränninge 8:8 (stationsområdet), del av Mölekullens bostadsområde (utökade byggrätter), del av Bränninge 1:2 (Solhöjden, bostäder och cirkulationsplats) och del av Furusjö 2:1(förskola/skola) prioriteras när det finns resurser att påbörja nya.

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

Bilagor
Kartbilaga, prioritering augusti 2024
Lista, prioritering augusti 2024

DETALJPLANER, PRIORITERING AUGUSTI 2024

	Projektnamn	Nr	Ort	Syfte	Har plan- besked	Beslut om uppstart	Ny DP	Ändring av DP	Antagande	
PÅGÅENDE										
Del av Stora Kärr 4:1	Habo reningsverk	1	Habo	Avloppsreningsverk	x	x	x		2025 Q1	
Gunnarsbo 1:69	Solrosen	2	Habo	Bostäder, centrumlokaler	x	x	x		2025 Q4	
Del av Kärnekulla 1:4	Del 2, södra delen	3	Habo	Bostäder	x	x	x		2025 Q4	
Åspered 1:38		4	Furusjö	Bostäder	x	x	x		2025 Q2	
KOMMANDE										Kommentar
Kyrkeryd 6:2		5	Habo	Bostäder	x		x		2025 Q4	
Del av Bränninge 8:8	Stationsområdet	6	Habo	Infrastruktur					2026 Q1	
Fiskebäckstomt 2:34	Habo camping	7	Habo	Säsongsboende					2025 Q4	
Del av Mölekullen	Mölekullen	8	Habo	Ökad byggrätt för bostäder			x		2025 Q3	
Del av Bränninge 1:2	Västra Solhöjden	9	Habo	Bostäder, cirkulationsplats	x		x		2025 Q3	
Bränninge 2:6	Lundkvistakurvan	10	Habo	Bostäder, centrumlokaler	x	x	x			Är vilande
Del av Furusjö 2:1	Getaryggen	11	Furusjö	Förskola/skola och ev. bostäder	x					
Kämparp 1:4 m.fl.	Tumbäck, del 2	12	Habo	Verksamhetsmark			x			Markförhandling
Del av Bränninge 3:20	Ahlinsgärdet	13	Habo	Bostäder	x		x			
Kärnekulla 1:28		14	Habo	Bostäder	x		x			
Bränninge 2:20	ICA	15	Habo	Bostäder, handel	x		x			Ej aktuell att arbeta med

§ 63 Översiktsplan 2035 Mullsjö kommun- samråd

Diarienummer KS24/311

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande yttrande:

Habo kommun ställer sig positiva till Mullsjö kommuns förslag till översiktsplan. Habo kommun förutsätter att en dialog förs med Habo kommun vid förändrad markanvändning intill kommungränsen eller andra förändringar som kan påverka Habo kommun, särskilt enligt synpunkter i denna skrivelse.

Beskrivning av ärendet

Mullsjö kommun har tagit fram ett förslag till en ny kommunomfattande översiktsplan med tidshorisont 2035. Översiktsplanen är utsänd för samråd under tiden 1 juni till och med 30 september. Habo kommun har som direkt angränsande kommun fått möjlighet att yttra sig över framtaget förslag.

Syftet med en översiktsplan är att den ska vara vägledande för hur mark- och vattenområden långsiktigt ska utvecklas och användas i hela kommunen. Och även ange grunddragen för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Nationella, regionala och lokala mål har beaktats i framtagandet.

Då en översiktsplan hanterar en kommuns hela geografiska yta innebär det att utveckling och bevarande av mark kan komma att påverka regionala och mellankommunala intressen.

Förslag till översiktsplan pekar ut en möjlig utveckling av cykelbana mellan Mullsjö och Fursjö. Kopplingen är viktig och ansluter till cykelbanan som kommer att byggas från Fursjö mot Habo. I kommungränsen mot Habo utmed väg 1819 är ett område utpekade som verksamhetsmark. Då det i Fursjö finns ytor utpekade för barnomsorg och bostäder så stärker förslaget kopplingen mellan Fursjö och Mullsjö.

Ett utvecklingsområde kring VIP-rondellen mot Västerkärr är utpekade i förslaget. Både för utveckling av verksamhetsmark, barnomsorg och bostäder. Den utveckling stöds av Habo kommuns översiktsplan som pekar ut en utveckling av Västerkärr mot samma riktning. Om utveckling av området ska ske bör det föregås av ett kommungemensamt arbete som i en fördjupad översiktsplan eller planprogram redovisar en samlad bild av utvecklingen. Sedan kan kommunspecifika detaljplaner tas fram med den övergripande

utredningen som grund. I Habo kommuns översiktsplan beskrivs att ett arbete kring en utveckling med fördel kan göras gemensamt.

Förslaget redovisar en väganslutning genom Ruder till trafikplats 244 vid Bäckebo, genom Habo kommun. Det är en ändrad sträckning utifrån tidigare förslag som redovisas i Habo kommuns översiktsplan. Vägdragningen behöver, vid rätt tidpunkt, förankras med Habo kommun.

Jönköpingsbanan beskrivs i förslaget som strategisk viktig, ett markområde på 40 meter på vardera sida utmed spårets mitt genom kommunen är utpekad som markreservat för möjligt dubbelspår. Jönköpingsbanan är även i Habos översiktsplan markerad för en utveckling av dubbelspår.

Inbjudan till samråd - Översiktsplan 2035

Ett förslag på översiktsplan för Mullsjö kommun har tagits fram. Kommunstyrelsen beslutade 15 maj 2024 § 75 att sända förslaget på samråd.

Syftet med en översiktsplan är att den ska vara vägledande för hur mark- och vattenområden långsiktigt ska utvecklas och användas i hela kommunen. Och även ange grunddragen för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Nationella, regionala och lokala mål har beaktats i framtagandet.

Enligt miljöbalken bedöms en översiktsplan alltid kunna innebära en betydande miljöpåverkan. Därför har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram och redovisas i den digitala översiktsplanen under hållbarhetsbedömning.

Samråd sker från 1 juni till 30 september 2024.

Under tiden kan synpunkter lämnas på förslaget antingen direkt i den digitala översiktsplanen eller skickas till kommun@mullsjo.se alternativt till

Kommunstyrelsen, Mullsjö kommun
Box 47 565 21 Mullsjö.
Märk yttrandet med ÖP2035

Hela planförslaget samt information om när och var dialogmöten kommer genomföras finns på kommunens webbplats: www.mullsjo.se/ÖP

Har du frågor kontakta nedanstående

Ofelia Singfjord
Planarkitekt
ofelia.singfjord@mullsjo.se
0392-141 43

Fanny Nord Petersson
Planarkitekt
fanny.nord-petersson@mullsjo.se
0392-141 42

Lina Hellegren
Plan-och byggchef
lina.hellegren@mullsjo.se
0392-14167

Sändlista samråd

Länsstyrelsen Jönköpings län
Lantmäteriet
Trafikverket, Region sydost
Totalförsvaret
Luftfartsverket
Skogsstyrelsen
Statens geotekniska institut
TeliaSonera Skanova Access
Vattenfall
Svenska Kraftnät
Naturvårdsverket

Svenska kyrkan, Skara stift
Region Jönköpings län
Jönköpings länstrafik
Polismyndigheten

Tidaholms kommun
Falköpings kommun
Ulricehamns kommun
Jönköpings kommun
Habo kommun

Partigrupper:

Socialdemokrater,
Moderaterna,
Kristdemokraterna,
Centern,

Liberalerna,
Vänsterpartiet,
Sverigedemokraterna
Miljöpartiet

Föreningar:

Enligt förteckning

Andra sakägare

Juneavfall AB
Open Infra AB
Andsjöns fvf
Brännerisjöns fvf
Gravsjöns fvf
Knipesjöns fvf
Kyrkekvarns- och Öjaforsens fvf

Mullsjöns fvf
Sandhemssjöns fvf
Saxarpsjöns fvf
Sjöbackasjöns fvf
Stråkens fvf
Tidan - Nässjöns fvf

Tidningar

Falköpings tidning
Jönköpings-posten

§ 65 Svar på remiss angående åtgärdsprogram Grön handlingsplan 2025-2029

Diarienummer KS24/266

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att översända remissvar för åtgärdsprogram Grön handlingsplan till länsstyrelsen och åtar sig därmed att genomföra 5 åtgärder under programperioden.

Beskrivning av ärendet

Länsstyrelsen har tillsammans med aktörer runtom i länet tagit fram ett förslag till åtgärdsprogram Grön handlingsplan. Åtgärdsprogrammet är nu ute på remiss.

Åtgärdsprogram Grön handlingsplan löper över åren 2025–2029 och omfattar de nationella miljökvalitetsmålen Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och God bebyggd miljö. Dessutom berörs 8 av de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Programmets syfte är att skapa förutsättningar och genomföra insatser för att förbättra miljötillståndet på regional nivå genom att ta fram effektiva åtgärder som genomförs i bred samverkan i Jönköpings län. Programmet är tydligt inriktat på biologisk mångfald och ekosystemtjänster, vilket därmed blir en länsgemensam prioritering inom grön infrastruktur. Totalt innehåller förslaget 10 åtgärder.

Åtaganden

Miljö- och hållbarhetsstrategen har tagit fram förslag till åtaganden för Habo kommun tillsammans med tjänstepersoner på respektive förvaltning. Förslaget är förankrat med kommundirektörens ledningsgrupp.

Habo kommun åtar sig följande åtaganden:

Åtgärd 1 Systematiskt arbete med biologisk mångfald

Åtgärd 2 Kunskapshöjande insatser för biologisk mångfald

Åtgärd 4 Ideellt engagemang för biologisk mångfald och friluftsliv

Åtgärd 7 Upphandling av livsmedel

Åtgärd 10 Stärkt grönplanering och utveckling av natur i tätortsmiljö

Habo kommun lämnar övriga synpunkter enligt önskemål från länsstyrelsen i bifogad svarsfil.

Genomförande av åtaganden

Kommunstyrelsen ansvarar för åtagandena och dess uppföljning. Genomförandet sker genom program för hållbar miljö 2020–2030 och enligt respektive ansvarsfördelning för kommunens förvaltningar. Kommunens förvaltningar finansierar åtgärder inom befintlig budget och i ordinarie budgetprocess samt vid behov projektfinansiering/bidrag.

Miljö- och hållbarhetsstrategen ansvarar för att samordna, driva, utveckla, följa upp och synliggöra kommunens strategiska miljö- och hållbarhetsarbete, inklusive dessa åtaganden.

För att på lång sikt åstadkomma ett systematiskt arbetssätt med biologisk mångfald, som inkluderas i verksamheternas processer och genomsyrar hållbarhetsarbetet i kommunkoncernen, bör kommunen säkerställa att det finns tillräcklig kompetens inom ekologi, genom exempelvis kompetensutveckling av befintliga medarbetare.

Remissinstans:

Fyll i:

1. Aktörer som föreslås vara ansvarig för genomförandet fyller i kolumn D (ja/ nej/ ej relevant). Om flera aktörer anges som ansvariga för en åtgärd föreslås ibland en huvudansvarig aktör, som då är markerad med en stjärna.
2. Kommentrar kan lämnas i kolumn E. Tex om din organisation föreslår förändring av åtgärdsförslaget som gör att organisationen sedan kan åta sig åtgärden.

Nr	Åtgärdsnamn	Förslag på ansvarig för genomförande	Vi avser att genomföra åtgärden/ delta i genomförandet av åtgärden (välj Ja, Nej eller Ej relevant i rullistan)	Kommentar av din organisation	Ansvarig förvaltning	Medverkande	Koppling till program för hållbar miljö	Preliminär beräknad kostnad	Preliminär finansiering
1	Systematiskt arbete med biologisk mångfald	Samtliga, framtagande av indikatorer Länsstyrelsen	Ja	Åtgärd 1 och 2 hänger tätt ihop. Åtgärd 2 skulle kunna ses som en del i åtgärd 1.	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen	Mål 16	handlar om att utveckla arbetsmetoder och processer	ordinarie budget
2	Kunskaphöjande insatser för biologisk mångfald	Alla aktörer som åtar sig åtgärden, Kommunerna, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, branschorganisationer	Ja	Åtgärd 1 och 2 hänger tätt ihop. Åtgärd 2 skulle kunna ses som en del i åtgärd 1.	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen	Mål 20	under 100 000 kr	ordinarie budget och projektfinansiering gbidrag
3	Samverkansråd för biologisk mångfald och friluftsliv	Länsstyrelsen och Region Jönköpings län	Ej relevant	Är samverkansrådet avsett att bli en ny, ytterligare regional plattform eller ska det ersätta Regional samverkan friluftsliv och lokal naturvård? Om det blir en ny regional plattform hur säkerställs att det länkar ihop med Regional samverkan friluftsliv och lokal naturvård? Om det ska ersätta Regional samverkan friluftsliv och lokal naturvård, vad är anledningen att ersätta och vad bedöms kunna uppnås bättre med Samverkansråd för biologisk mångfald och friluftsliv?					
4	Ideellt engagemang för biologisk mångfald och friluftsliv		Ja		Fritid- och kulturförvaltningen	Kommunledningsförvaltningen	Mål 22	under 100 000 kr	ordinarie budget och projektfinansiering gbidrag
5	Natur- och kulturvården i landskapsperspektiv	Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen	Ej relevant						
6	Uppvisningsgårdar i odlingslandskapet	Region Jönköpings län*, Lantbruksföretag med stöd från LRF, Ekologiska Lantbrukarna, Hushållningssällskapet, länets kommuner, Smålands Turism, Länsstyrelsen i Jönköpings län och andra samarbetspartners inom livsmedelsstrategin	Nej	Tveksam till kommunens roll i åtgärden. Kommunen har inte rådighet över frågan.					
7	Upphandling av livsmedel	Region Jönköpings län*, Länsstyrelsen, kommunerna, Alla verksamheter som köper in livsmedel och måltidstjänster	Ja	Under "ansvariga aktörer" anges kommunerna under punkt 1 samt punkterna 3-6. Under "effekt och uppföljning" anges kommunerna avseende punkterna 3-6, men intepunkt 2. Detta bör ses över så det blir konsekvent.	Kommunledningsförvaltningen	Tekniska förvaltningen/Habo kost	Mål 11	0-100 000 kr	ordinarie budget
8	Rätt våtmark på rätt plats	Länsstyrelsen*, Skogsstyrelsen	Ej relevant						
9	Verka för att stärka skogens olika ekosystemtjänster	Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Södra, Sveaskog, Svenska Kyrkan, kommunerna, Region Jönköpings län, LRF, ideella föreningar, Jägarförbundet	Nej	I kommunen finns mestadels privata skogsägare. Kommunen äger väldigt lite skog och det mesta av den kommunägda skogen är naturreservat.					
10	Stärkt grönpenering och utveckling av natur i tätortsmiljö	Kommunerna, Länsstyrelsen	Ja		Tekniska förvaltningen	Fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen och kommunledningsförvaltningen	Mål 16	hänvisar till arbetet med Grönplan (projekt)	ordinarie budget och projektfinansiering gbidrag

Vilka åtgärder är inte tillräckligt högt prioriterade för att ingå i det slutliga programmet?

Inga synpunkter.

Finns det andra åtgärder utöver de som ingår i remissen som bör ges högre prioritet och ingå i programmet?

Inga synpunkter.

Ange din övriga synpunkter på förslaget, både detaljerade och generella. Disponera gärna dina kommentarer efter åtgärdsprogrammets kapitel och sidnummer.

Habo kommun stöttar syftet med åtgärdsprogrammet, dvs att skapa förutsättningar och genomföra insatser för att förbättra miljötillståndet på regional nivå genom att ta fram effektiva åtgärder som genomförs i bred samverkan i länet. Vi ser positivt på att åtgärdsprogrammet eftersträvar att länka ihop med och komplettera annat miljöarbete som pågår bland länets aktörer.

Habo kommun ser den utveckling av både processen och innehållet i de regionala åtgärdsprogrammen som skett under de senaste åren och noterar att åtgärderna rör sig i ambition och riktning till att eftersträva resultat och effekt. Vi noterar att åtgärdsprogrammet Grön handlingsplan är tydligt inriktat på biologisk mångfald och ekosystemtjänster, vilket därmed blir en länsgemensam prioritering inom grön infrastruktur. Det ger kraft i det länsgemensamma arbetet och förutsättningar till bättre målfyllnad och effekt.

Från: F-RB-Miljömål <miljomal.jonkoping@lansstyrelsen.se>
Skickat: den 6 maj 2024 14:29
Ämne: Remiss av åtgärdsprogram Grön handlingsplan 2025-2029

Varning: Det här mailet kommer från en avsändare utanför Habo kommun. Klicka inte på länkar och öppna inte bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Det här mejlet ska vidarebefordras till den person inom er organisation som arbetar med miljömålen och/eller hållbarhetsfrågor.

Mejlet går ut till samtliga kommuner och Region Jönköpings län. Det går även ut till alla deltagare i arbetsgrupperna för åtgärdsprogrammet Grön handlingsplan samt ett urval av myndigheter och branschorganisationer i Jönköpings län.

Hej!

Landshövding Brittis Benzler ger härmed din organisation möjlighet att lämna synpunkter på åtgärdsprogrammet Grön handlingsplan 2025–2029.

Syftet med Grön handlingsplan är att bidra till uppfyllande av miljökvalitetsmålen Myllrande våtmarker, Ett rikt växt och djurliv, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och God bebyggd miljö, Sveriges friluftslivsmål samt de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Detta nya åtgärdsprogram utgör den andra generationen åtgärdsprogram för Grön handlingsplan och ersätter tidigare program som gällde mellan åren 2018–2022.

Länsstyrelsen har i samverkan med andra aktörer i länet under perioden 2022–2024 arbetat fram ett förslag till reviderat åtgärdsprogram. Remissversionen av åtgärdsprogrammet innehåller 10 åtgärder.

Remissperioden pågår till och med 30 september 2024. Efter remissperiodens slut tas inkomna synpunkter omhand och åtgärdsprogrammet bearbetas för att sedan börja gälla den 1 januari 2025.

Remissen och tillhörande handlingar, däribland svarsfilen, finns att hämta på Länsstyrelsens hemsida

[Åtgärdsprogram inom miljömål | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/jonkoping/om-lansstyrelsen/utveckling-och-planering/utvecklingsplaner/2025-2029/2025-2029-gron-handlingsplan)

Var med och bidra till miljö- och friluftslivsmålen i Jönköpings län!

Med vänlig hälsning,

Brittis Benzler, Landshövding Jönköpings län

§ 66 Program för hållbar miljö 2020-2030 - antagande

Diarienummer KS23/320

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna förslag till program för hållbar miljö 2020–2030 för Habo kommun.

Beskrivning av ärendet

Förslag till program för hållbar miljö är en revidering av miljöprogram 2020–2030. Programmet ska revideras minst en gång per mandatperiod.

Miljöprogrammet utgör ett av de styrande dokumenten för det strategiska hållbarhetsarbetet i Habo kommun och innefattas i kommunfullmäktiges grunduppdrag.

Förslaget till program för hållbar miljö består av 24 mål och 70 indikatorer fördelade mellan fyra fokusområden:

- 1 En klimatsmart kommun
- 2 Hållbar konsumtion och produktion
- 3 Hållbart nyttjande av natur, vatten och mark
- 4 Utbildning, kommunikation och engagemang

Valet av fokusområden, mål och indikatorer har styrts av vilka förutsättningar och möjligheter som finns att påverka utvecklingen och mätbarheten i detta för verksamheterna i Habo kommun, inklusive helägda bolag.

De huvudsakliga väsentliga ändringarna är:

- programmets omfattning – förslaget inkluderar:
 - klimatprogram (9 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram minskad klimatpåverkan och 12 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram ett förändrat klimat (klimatanpassning),
 - 9 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram Hälsans miljömål,
 - 9 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram Vattnets miljömål,
 - 5 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram Grön handlingsplan
 - Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram Västerhavets vattendistrikt
 - Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram Södra Östersjöns vattendistrikt
- 5 nya mål har skapats (mål 1, 2, 5, 17 och 19 i förslag program för hållbar miljö)

- 4 mål har strukits (mål 6, 8, 11 och 13 i miljöprogram)
- 11 mål har justerats
- omarbetade indikatorer kopplade till dels nya mål och dels justerade mål
- justeringar av ansvarig förvaltning för indikatorer kopplade till målen
- kompletterat med medverkande förvaltningar för indikatorer kopplade till målen
- justering och kompletteringar av ambition och viljeinriktning kopplat till visionen om Habo den hållbara kommunen för hela livet och miljömässigt hållbar utveckling.

Programmet omfattar främst kommunens verksamheter och helägda bolag, men i vissa delar även kommuninvånare, företag och föreningar inom kommunens geografiska område.

Genomförande och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för programmet, dess uppföljning och översyn. Kommunens verksamheter och helägda bolagen ansvarar för att ta fram årliga handlingsplaner, som kan bidra till måluppfyllelsen av miljöprogrammet.

Kommunens verksamheter och bolag finansierar åtgärder och aktiviteter i handlingsplanerna inom befintlig budget och i ordinarie budgetprocess. Att bedriva förbättringsarbetet genom olika projekt och med hjälp av miljömålpotten kan ge ytterligare möjligheter till finansiering.

Kommunstyrelsen följer årligen upp de beslutade målen och indikatorerna för att följa hur arbetet utvecklas och redovisar resultatet i kommunens årsredovisning och hållbarhetsbokslut. Kommunstyrelsen ansvarar också för att en översyn görs och att programmet revideras vid behov, minst en gång per mandatperiod.

Miljö- och hållbarhetsstrategen ansvarar för att samordna, driva, utveckla, följa upp och synliggöra kommunens strategiska hållbarhetsarbete.

Beslut om program för hållbar miljö 2020–2030

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna förslag till program för hållbar miljö 2020–2030 för Habo kommun.

Beskrivning av ärendet

Förslag till program för hållbar miljö är en revidering av miljöprogram 2020–2030. Programmet ska revideras minst en gång per mandatperiod.

Miljöprogrammet utgör ett av de styrande dokumenten för det strategiska hållbarhetsarbetet i Habo kommun och innefattas i kommunfullmäktiges grunduppdrag.

Processen med att revidera miljöprogram 2020–2030

Miljö- och hållbarhetsstrategen har tillsammans med en projektgrupp arbetat fram förslag till program för hållbar miljö. Arbetet har styrts av ett projektdirektiv. Syftet har varit att revidera och uppgradera miljöprogram 2020–2030 samt anpassa detta utifrån nuvarande förutsättningar för Habo kommuns hållbarhetsarbete. Ambitionen är att det ska bli enklare att ta till sig och skaffa överblick över mål och resultat, tydliggöra vad Habo kommun satsar på, ta vara på de resultat som kommunkoncernen uppnått, tydliggöra ansvar och säkerställa ett helhetsperspektiv och kommunkoncernövergripande samordning.

Utifrån ambitionen har miljö- och hållbarhetsstrategen därför tagit fram ett förslag som samlar allt strategiskt miljöarbete i ett gemensamt program¹. Förslaget till program för hållbar miljö integrerar därmed miljöprogram 2020–2030 med klimatprogrammet, alla lokala åtaganden i de 5 regionala åtgärdsprogrammen samt de lokala åtagandena i Vattenmyndighetens två åtgärdsprogram.

¹ Undantaget kemikalieprogram 2022–2026.

Förslaget till program för hållbar miljö har stämts av med styrgruppen för strategiskt hållbarhetsarbete, kommundirektörens ledningsgrupp (KDLG), med ledningsgrupper vid samtliga förvaltningar och med ledningsgruppen för Habo energi, Habo bostäder och Habo kraft. Vidare har miljö- och hållbarhetsstrategen genomfört dialogmöten med partigrupperna. En slutlig avstämning har gjorts med styrgruppen för strategiskt hållbarhetsarbete.

Förslaget till program för hållbar miljö

Förslaget till program för hållbar miljö består av 24 mål och 70 indikatorer fördelade mellan fyra fokusområden:

- 1 En klimatsmart kommun
- 2 Hållbar konsumtion och produktion
- 3 Hållbart nyttjande av natur, vatten och mark
- 4 Utbildning, kommunikation och engagemang

Valet av fokusområden, mål och indikatorer har styrts av vilka förutsättningar och möjligheter som finns att påverka utvecklingen och mätbarheten i detta för verksamheterna i Habo kommun, inklusive helägda bolag.

De huvudsakliga väsentliga ändringarna är:

- programmets omfattning – förslaget inkluderar:
 - klimatprogram (9 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram minskad klimatpåverkan och 12 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram ett förändrat klimat (klimatanpassning),

- 9 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram Hälsans miljömål,
 - 9 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram Vattnets miljömål,
 - 5 lokala åtaganden regionalt åtgärdsprogram Grön handlingsplan
 - Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram Västerhavets vattendistrikt
 - Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram Södra Östersjöns vattendistrikt
- 5 nya mål har skapats (mål 1, 2, 5, 17 och 19 i förslag program för hållbar miljö)
 - 4 mål har strukits (mål 6, 8, 11 och 13 i miljöprogram)
 - 11 mål har justerats
 - omarbetade indikatorer kopplade till dels nya mål och dels justerade mål
 - justeringar av ansvarig förvaltning för indikatorer kopplade till målen
 - kompletterat med medverkande förvaltningar för indikatorer kopplade till målen
 - justering och kompletteringar av ambition och viljeinriktning kopplat till visionen om Habo den hållbara kommunen för hela livet och miljömässigt hållbar utveckling.

Programmet omfattar främst kommunens verksamheter och helägda bolag, men i vissa delar även kommuninvånare, företag och föreningar inom kommunens geografiska område.

Genomförande och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för programmet, dess uppföljning och översyn. Kommunens verksamheter och helägda bolagen ansvarar för att ta fram årliga handlingsplaner, som kan bidra till måluppfyllelsen av miljöprogrammet.

Kommunens verksamheter och bolag finansierar åtgärder och aktiviteter i handlingsplanerna inom befintlig budget och i ordinarie budgetprocess. Att

bedriva förbättringsarbetet genom olika projekt och med hjälp av miljömålpotten kan ge ytterligare möjligheter till finansiering.

Kommunstyrelsen följer årligen upp de beslutade målen och indikatorerna för att följa hur arbetet utvecklas och redovisar resultatet i kommunens årsredovisning och hållbarhetsbokslut. Kommunstyrelsen ansvarar också för att en översyn görs och att programmet revideras vid behov, minst en gång per mandatperiod.

Miljö- och hållbarhetsstrategen ansvarar för att samordna, driva, utveckla, följa upp och synliggöra kommunens strategiska hållbarhetsarbete.

Anna Lööv
Miljö- och hållbarhetsstrateg

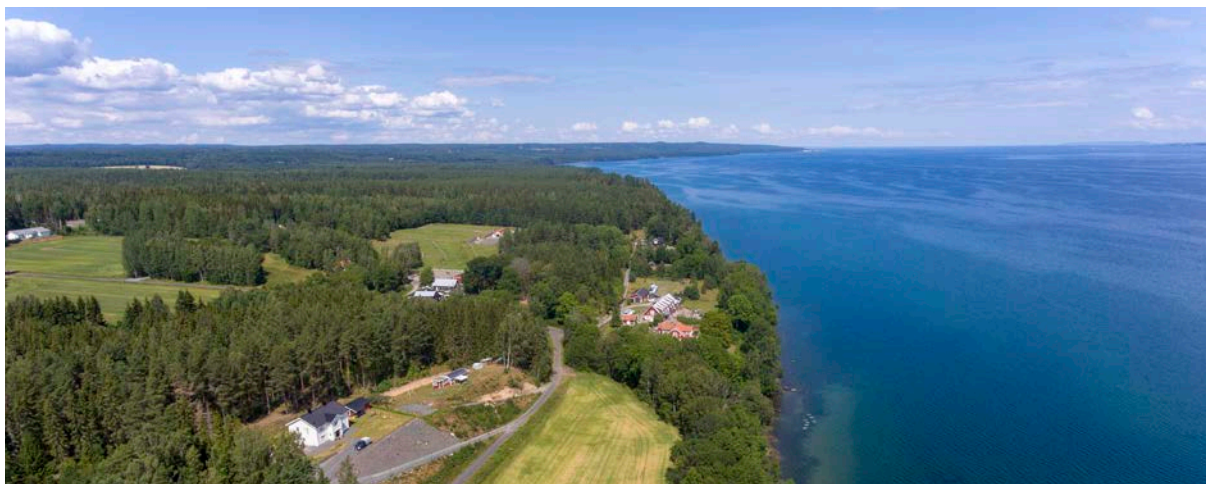
PROGRAM FÖR HÅLLBAR MILJÖ

2020-2030

Innehåll

4	Förord
5	Inledning
6	Vår vision - den hållbara kommunen för hela livet
7	Vad styr det strategiska miljöarbetet?
8	Vad är programmet för hållbar miljö?
10	Mål på olika nivåer
13	Mål - och indikatorer

Förord

I Habo kommun jobbar vi med utgångspunkt i vår vision ”Habo kommun – den hållbara kommunen för hela livet”. Habo kommun ska vara hållbar såväl ekonomiskt och socialt, men även miljömässigt. Det är viktigt att vi arbetar aktivt med miljö- och hållbarhetsfrågor för att kunna lämna över en välmående kommun till kommande generationer, och för att Habo ska vara en bra kommun att växa upp, driva företag och leva i. Habo kommun ska därför vara aktiv i miljöarbetet och hållbarhetsperspektivet ska genomsyra all kommunal verksamhet.

Jag gläder mig åt att se att det finns ett driv i kommunen för att arbeta med miljö- och hållbarhet. Det har redan gjorts och görs många insatser som vi i kommunen ska vara stolta över - men vi ser också att vi kan göra mera.

Det arbete som har gjorts har lagt en bra grund och vi jobbar systematiskt vidare med ständiga förbättringar. Det är viktigt för oss att nå ut till alla i kommunen – invånare, föreningar, organisationer och

företag – med det arbete som görs, och därigenom sprida såväl information som goda exempel. Kommunens verksamheter och bolag har olika uppdrag och förutsättningar, men gemensamt är ansvaret för miljön, klimatet och människors hälsa.

Ett miljöprogram kan inte lösa alla miljöproblem, men visar vilka miljö- och hållbarhetsfrågor vi sätter fokus på och som vi kommer arbeta med under de närmsta åren. En grundsten i allt miljöarbete ska vara att skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle.

Tillsammans skapar vi Habo kommun – den hållbara kommunen för hela livet!

Kommunstyrelsens ordförande

Susanne Wahlström
Susanne Wahlström

Inledning

Dagens handlingar påverkar vår planet jorden och det vi gör idag påverkar kommande generationers förutsättningar till ett bra liv. Därför måste vi med samlade krafter förvalta vår miljö och minska vår miljö- och klimatpåverkan för att skapa förutsättningar för en hållbar framtid.

Vi står idag inför ett flertal globala utmaningar och för att lösa dessa krävs insatser från alla håll, både på global och lokal nivå. Habos miljöarbete är en del av något större och detta ger oss stora möjligheter. Som kommun har vi chansen att föregå med gott exempel i vårt dagliga arbete och dessutom skapa möjligheter för boende och verksamma i vår kommun att leva mer hållbart. Genom ett aktivt miljöarbete visar vi att vi är en ansvarstagande, engagerad och attraktiv kommun.

Vi vill sprida kunskap och information för att skapa engagemang och uppmuntra till delaktighet. Kommunen, kommuninvånare, näringsliv och föreningar spelar alla en viktig roll i miljöarbetet. För att klara vår tids stora utmaningar behöver vi hjälpas åt.

I Habo kommun ska det vara enkelt att göra rätt och det ska finnas goda möjligheter till ett hållbart liv och verkande. Med det här programmet för hållbar miljö höjer vi ambitionsnivån och tar ett steg framåt i vårt miljöarbete.

Vår vision - den hållbara kommunen för hela livet

I Habo kommun ska alla få plats och känna sig välkomna oavsett ålder, etniskt ursprung, kön eller religion. Oavsett när i livet och hur livssituationen ser ut, vill vi att vår kommun ska vara hållbar och inkluderande – en kommun där människor vill växa upp och leva i. Detta gäller såväl de människor som bor och arbetar här, som de som besöker vår kommun, och de företag och organisationer som finns etablerade här.

Habo kommun ska vara hållbar. Vi vill hushålla med de resurser vi fått och använda dem på bästa sätt. Vi ska ta ansvar för och ta väl hand om vår miljö, ekonomi och andra resurser på ett sätt som gör att kommunen kan fungera väl idag – och skapa goda möjligheter för kommande generationer.

För Habo kommun innebär hållbar utveckling att värna om människor och deras olika förutsättningar, att minimera den negativa påverkan på planeten, att hushålla med de resurser vi fått och använda dem på bästa sätt samt att främja ekonomisk hållbarhet. Hållbar utveckling är en grundläggande förutsättning för en positiv samhällsutveckling.

I Habo kommun ska visionen ”den hållbara kommunen för hela livet” genomsyra kommunens alla verksamheter och utgöra färdriktningen i allt arbete som vi utför.

Detta innebär att vi ska bidra till en miljömässigt hållbar utveckling genom att vi:

- agerar och planerar långsiktigt genom att beakta miljöhänsyn i våra beslut i nämnder, bolag och styrelser,
- förstår miljökonsekvenserna av vårt agerande och tar ansvar för den miljöpåverkan som uppstår i vårt dagliga arbete,
- effektiviserar vår resursanvändning och utgår från de planetära resurser vi har och verkar för att inte överskrida dessa,
- skapar möjligheter och uppmuntrar medarbetare, kommuninvånare, näringsliv och föreningar till ett aktivt miljö- och hållbarhetsarbete med fokus på förbättringsarbete och miljömedveten livsstil.

Vad styr det strategiska miljöarbetet?

Vår vision om den hållbara kommunen för hela livet genomsyrar allt vårt arbete och vägleder den dagliga verksamheten. Kommunens strategiska miljöarbete omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling och bygger på Agenda 2030 med de globala hållbarhetsmålen, de nationella/regionala miljömålen och lokala mål samt den nationella klimatanpassningsstrategin.

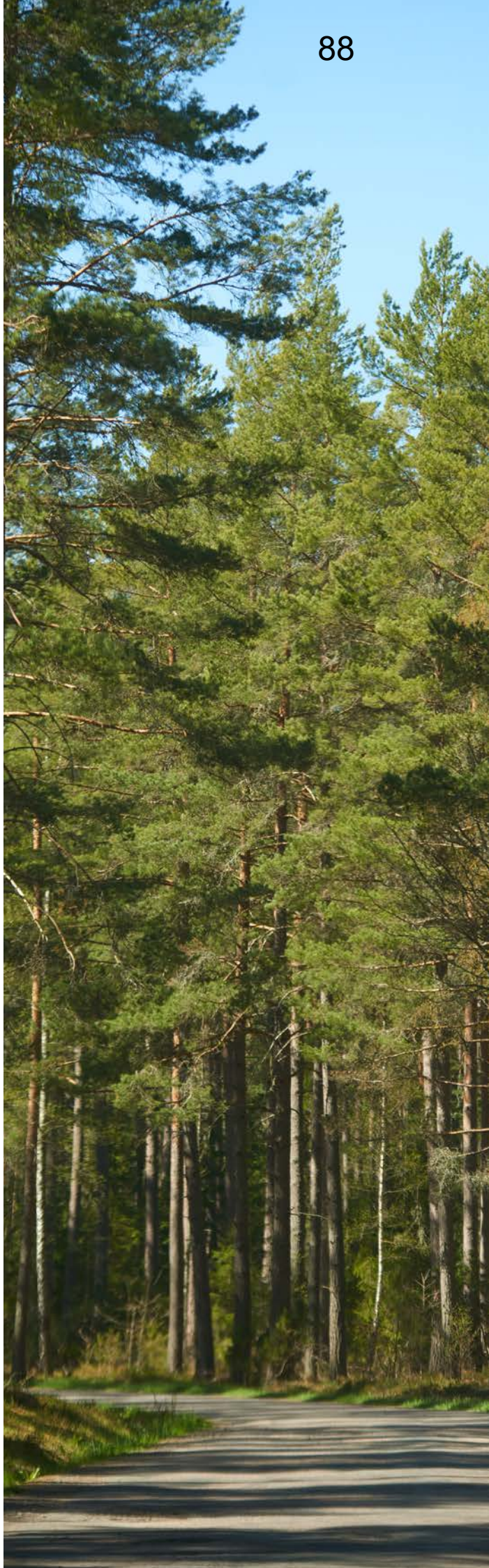
Habo har ett antal styrande dokument för den kommunala verksamheten och vi arbetar utifrån olika strategier, planer och program beroende på sakfrågan.

Programmet för hållbar miljö tangerar bland annat kommunens budget, översiktsplan och detaljplaner, kemikalieprogram, vatten- och avloppsplan, näringslivsstrategi, kostpolitiska programmet samt policy för inköp och upphandling. Avfallsplan för Habo, Jönköping och Mullsjös kommuner är en annan relevant plan. Även kommunens tillsynsplaner är relevanta.

Programmet för hållbar miljö har även gemensamma beröringspunkter med externa dokument, så som nationella och regionala strategier och åtgärdsprogram, klimat- och energistrategi för Jönköpings län och regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län. Även lagstiftning på olika nivåer är relevant.

Programmet för hållbar miljö är också en del av kommunens övergripande styrmodell och innefattas i kommunfullmäktiges grunduppdrag.

Målet är att programmet för hållbar miljö och de andra styrande dokumenten ska verka i samma riktning.

Vad är programmet för hållbar miljö?

Programmet för hållbar miljö pekar ut riktningen för Habo kommuns miljöarbete och visar vad vi ska göra på lokal nivå för att nå de globala hållbarhetsmålen samt de 14 nationella miljökvalitetsmål som är aktuella för kommunen. Genom att följa program för hållbar miljö bidrar Habo kommun till att uppnå de globala hållbarhetsmålen, beslutade av FN, samt nationella och regionala miljömål.

Programmets fokus ligger på miljömässig hållbarhet. Därför har Habo kommun identifierat de fem globala hållbarhetsmål och de fem nationella miljömål som är mest angelägna för att nå en miljömässigt hållbar utveckling. Programmet innehåller fyra fokusområden, som har en stark koppling till de globala hållbarhetsmålen och de nationella miljömål som är relevanta för Habo kommun. Under respektive fokusområde finns riktlinjer, mål och indikatorer.

Programmet omfattar främst kommunens verksamheter och helägda bolag, men i vissa delar även kommuninvånare, företag och föreningar inom kommunens geografiska område. Tre av fokusområdena riktar sig till förtroendevalda, chefer och medarbetare inom kommunens verksamheter och helägda bolag. Det gäller fokusområde: 1 En klimatsmart kommun, fokusområde 2 Hållbar konsumtion och produktion och fokusområde 3 Hållbart nyttjande av natur, vatten och mark. Fokusområde 4 Utbildning, kommunikation och engagemang riktar sig även till kommuninvånare, företag och föreningar inom kommunens geografiska område.

Programmet fungerar som ett styrdokument för kommunens verksamheter och helägda bolag. Programmet utgör underlag för verksamhetsplanering och alla kommunala verksamheter och helägda bolag har ett gemensamt ansvar för att vidta åtgärder och driva ett arbete som bidrar till programmets måluppfyllnad.

För att nå programmets ambitiösa målsättning behövs mod, innovation, stor kreativitet och bred samverkan. Alla insatser är betydelsefulla.

Hur genomför vi programmet för hållbar miljö?

Kommunens verksamheter och helägda bolagen ansvarar själva för att ta fram årliga handlingsplaner, som kan bidra till måluppfyllelsen av programmet. Handlingsplanerna ska förankras i nämnderna och helägda bolagen. Detta görs utifrån varje verksamhets möjlighet att påverka utvecklingen. Utgångspunkten är att det finns många olika sätt att nå programmets mål och att alla kan bidra.

Ansvar och finansiering

Kommunstyrelsen ansvarar för programmet, dess uppföljning och översyn. Kommunen har en styrgrupp för strategiskt hållbarhetsarbete, där strategiska frågor hanteras. Detta ger arbetet en bra politisk förankring i ärenden där det krävs politiska beslut.

Kommunens verksamheter och helägda bolag finansierar åtgärder och aktiviteter i handlingsplaner inom befintlig budget och i ordinarie budgetprocess. Att bedriva förbättringsarbetet genom olika projekt och med hjälp av miljömålsporten kan ge ytterligare möjligheter till finansiering.

Miljömålsporten

Genom det föregående miljöprogrammet skapade Habo kommun den så kallade miljömålsporten. Miljömålsporten kommer att finnas kvar kopplad även till detta program.

I miljömålsporten finns öronmärkta pengar till förfogande för de kommunala verksamheterna och bolagen för att genomföra åtgärder som bidrar till programmets mål. Syftet med miljömålsporten är att öka möjligheterna och incitamenten för att genomföra miljörelaterade åtgärder.

Miljömålspotten ligger centralt under kommunstyrelsen och administreras av styrgruppen för det strategiska hållbarhetsarbetet. Storleken på miljömålspotten bestäms av kommunstyrelsen i samband med ordinarie budgetprocess.

Utbildning, kommunikation & engagemang

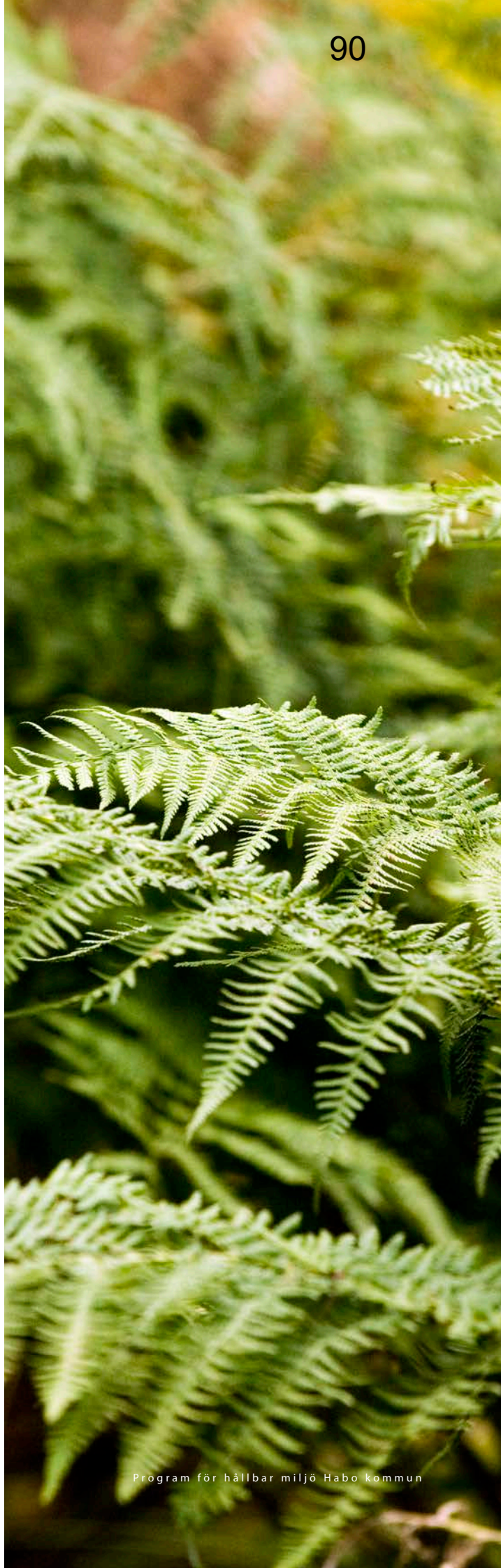
Utbildning, kommunikation och engagemang är en förutsättning för måluppfyllelse och genomförande av program för hållbar miljö. Utbildning och kommunikation kring de globala hållbarhetsmålen, de nationella miljökvalitetsmålen och kommunens eget program är en avgörande förutsättning för att utvecklingen ska gå åt rätt håll. En bred samverkan mellan kommunen, kommuninvånare, näringsliv och föreningar är av stor betydelse. Genom ett stort engagemang kan kommunens utveckling bli miljömässigt hållbar.

Hållbarhetsutbildning

En webbaserad grundläggande hållbarhetsutbildning som riktar sig såväl till förtroendevalda, chefer och medarbetare som till alla boende och verksamma i kommunen finns på Habo kommuns webbplats. Den är framtagen i samarbete med länsstyrelsen och flera andra kommuner i länet.

Uppföljning

Att driva miljöarbetet och dess utveckling framåt är ett långsiktigt arbete. Kommunens verksamheter och helägda bolagen följer upp genomförandet av programmet tertialvis och tar fram årliga handlingar, som förankras i nämnderna och bolagen. Kommunstyrelsen följer årligen upp de beslutade målen och indikatorerna för att följa hur arbetet utvecklas och redovisar resultatet i kommunens årsredovisning. Kommunstyrelsen ansvarar också för att en översyn görs och att programmet revideras vid behov, minst en gång per mandatperiod.

Mål på olika nivåer

Globala mål för hållbar utveckling

År 2015 beslutade världens ledare genom FN om ett gemensamt arbetssätt för hållbar utveckling i världen. Det fick namnet Agenda 2030 och innehåller 17 globala mål och 169 delmål. Målen ska bland annat bidra till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och lösa klimatkrisen. Flera av målen kretsar kring miljödimensionen av hållbar utveckling, till exempel att hejda förlusten av biologisk mångfald och bekämpa klimatförändringarna.

Hållbar utveckling – vad innebär det?

Hållbar utveckling är utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov, utifrån ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

Vi ärver inte jorden från våra föräldrar. Vi lånar den från våra barn. - Antoine de Saint-Exupéry

Parisavtalet är ett internationellt avtal kopplat till FN:s klimatkonvention. Det trädde i kraft i november 2016 och handlar om att minska utsläppen av växthusgaser samt att stödja de som drabbas av klimatförändringarnas effekter.

I Parisavtalet slås fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Avtalet innebär också att länder successivt ska skärpa sina åtaganden och förnya eller uppdatera dessa vart femte år. Avtalet erkänner även vikten både av anpassning och av att undvika samt hantera de skador och förluster som klimatförändringarna ger upphov till.

Nationella och regionala miljö kvalitetsmål

Det övergripande målet för miljöarbetet i Sverige är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Detta ska ske utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För att driva miljöarbetet framåt

har Sverige antagit 16 nationella miljö kvalitetsmål. Av dessa är 14 aktuella för Jönköpings län och därmed Habo kommun.

Sverige har ett nationellt klimatmål som innebär att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser betyder i det här fallet att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990.

Jönköpings län har även målsättningen att vara ett klimatsmart ”plusenergilän” 2045. Klimatsmart innebär att vi i länet arbetar aktivt både med att minska våra utsläpp av växthusgaser och att anpassa vårt samhälle till de klimatförändringar som sker. I strategin finns övergripande mål:

- Senast 2045 är de totala utsläppen av växthusgaser från Jönköpings län lägre än 1 ton per invånare och år.
- Senast 2045 producerar Jönköpings län mer energi än vi använder. Energin vi producerar är förnybar och mängden är minst 10 000 GWh/år.

Lokala fokusområden

Habo kommun har gjort ett urval bland de globala hållbarhetsmålen och nationella miljö målen. De valda målen utgör grunden i kommunens program för hållbar miljö. Utifrån målen har kommunen skapat fyra fokusområden, som visar prioriteringarna för miljöarbetet.

Följande globala hållbarhetsmål är prioriterade:

- Hållbar energi för alla
- Hållbara städer och samhällen
- Hållbar konsumtion och produktion
- Bekämpa klimatförändringarna
- Ekosystem och biologisk mångfald.

Kommunen har valt ut följande nationella miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet

De fyra fokusområdena presenteras mer utförligt under ”Mål och indikatorer”.

1. En klimatsmart kommun
2. Hållbar konsumtion och produktion
3. Hållbart nyttjande av natur, vatten och mark
4. Utbildning, kommunikation och engagemang

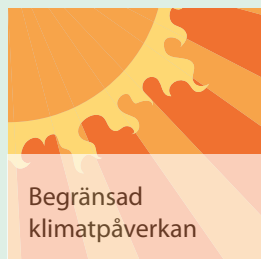
Många miljöproblem är globala medan lösningarna ofta kan vara lokala. Det vi gör i vår vardag är ett viktigt bidrag till en positiv utveckling. Även enkla handlingar kan ge stor nytta när vi är många som hjälps åt.

12

Globala utvecklingsmål

Sveriges miljömål

Fokusområden

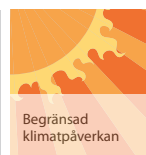
Mål - och indikatorer

Fokusområde 1: En klimatsmart kommun

Riktlinjer - en klimatsmart kommun

Kommunen ska verka för en klimatsmart kommun genom att energikonsumtion- och distribution och val av fordon och drivmedel bidrar till minskad klimatpåverkan och lägre direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser.

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
1. Kommunen ska arbeta systematiskt för minskad klimatpåverkan	1.1 Mängd totala utsläpp av koldioxid (ton)	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen, Habo energi, Habo bostäder, Habo kraft
2. Kommunen ska genomföra hållbara fastighetsinvesteringar	2.1 Andel gröna lån av totala låneskulden i förhållande till fastighetsinvesteringar (%)	Kommunledningsförvaltningen, Habo bostäder	Tekniska förvaltningen
3. Kommunens nybyggnationer ska uppnå nivå Silver (samlat betyg) enligt SGBCs gällande kriterier för Miljöbyggnad	3.1 Antal kommunal nybyggnation som är klassad som Miljöbyggnad enl. SGBC och där kommunen är byggherre (st). (Förklarande text: under respektive år, klassad innebär projekterad men inte certifierad)	Habo bostäder, tekniska förvaltningen	
4. Kommunens större ombyggnationer ska uppnå nivå Silver (samlat betyg) enligt SGBCs gällande kriterier för Miljöbyggnad. (Förklarande text: större ombyggnation definieras som rivning till stomme och uppbyggnad därifrån.)	4.1 Antal kommunal ombyggnation som är klassad som Miljöbyggnad enl. SGBC och där kommunen är byggherre (st). (Förklarande text: under respektive år, klassad innebär projekterad men inte certifierad)	Habo bostäder, tekniska förvaltningen	
5. Kommunen ska arbeta med energieffektivisering och energianvändningen årligen minska	5.1 Antal energieffektiviserade byggnader (st)	Tekniska förvaltningen, Habo bostäder	
	5.2 Mängd energianvändning (MWh)	Tekniska förvaltningen, Habo energi, Habo kraft, Habo bostäder	
6. Kommunen ska under åren 2020-2030 endast använda energi (el och värme) från fjärrvärme och/eller förnybara källor	6.1 Andel energi från förnybara energikällor (%)	Habo Energi, tekniska förvaltningen	

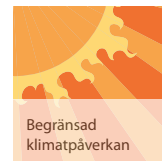
Fortstättning på fokusområde 1: En klimatsmart kommun

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
7. Kommunen ska producera minst 2800 MWh/år förnybar el (varav 1 400 MWh småskalig vattenkraft och 1 400 MWh solet) senast år 2030	7.1 Total installerad effekt solceller på kommunala byggnader och mark (kWp)	Habo Energi, tekniska förvaltningen	
	7.2 Produktion solcellsel på kommunala byggnader och mark (MWh)	Habo Energi, tekniska förvaltningen	
	7.3 Total kommunal elproduktion från småskalig vattenkraft (MWh)	Habo Energi	
	7.4 Antal anläggningar/investering för förnybar produktion av el, värme eller kyla (st)	Habo Energi, tekniska förvaltningen	
8. Kommunen ska distribuera minst 30 000 MWh/år förnybar energi (övrig energiproduktion exklusive el) senast år 2030	8.1 Total kommunal förnybar energidistribution, exklusive el (MWh)	Habo Energi	
9. Kommunen ska arbeta aktivt för att främja hållbara transporter och resor	9.1 Andel miljöfordon inom fordonsflottan (%).	Tekniska förvaltningen, Habo energi	Kommunledningsförvaltningen
	9.2 Mängd utsläpp av koldioxid kopplat till transporter och resor (ton)	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen, Habo energi
	9.3 Antal genomförda aktiviteter för att främja aktiva transporter – gå eller cykla (st)	Tekniska förvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen
	9.4 Aktualiserad cykelplan beslutad (Ja/nej)	Tekniska förvaltningen	
	9.5 Antal möten med deltagande i länsgemensam samverkan (stycken)	Tekniska förvaltningen	
10. Kommunens upphandlade transporter ska ske med förnybara drivmedel senast 2030	10.1 Andel förnybara drivmedel vid kommunens upphandlade transporter (%)	Kommunledningsförvaltningen, Habo energi	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen, Habo bostäder, Habo kraft

Fokusområde 2: Hållbar konsumtion och produktion

Riktlinjer - hållbar konsumtion och produktion

Kommunen ska arbeta för att effektivisera resursanvändning genom hållbar upphandling, främja en hållbar konsumtion och dessutom uppmuntra till en hållbar produktion. Kommunen ska arbeta för att minimera miljö- och klimatpåverkan från den kommunala verksamhetens livsmedelskonsumtion och avfallshantering.

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
11. Krav enligt hållbar upphandling ska vara en naturlig del i upphandlingsprocessen och lämpliga miljökrav ska ställas, då upphandlingen bedöms ha betydande miljöpåverkan.	11.1 Andel avtal där miljökrav ställs, då upphandlingen bedöms ha betydande miljöpåverkan (%).	Kommunledningsförvaltningen, Habo energi	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen, Habo bostäder, Habo kraft
	11.2 Ev Antal genomförda åtgärder kopplat till upphandling av livsmedel som gynnar ett rikt odlingslandskap (st)	Kommunledningsförvaltningen	Tekniska förvaltningen
12. Kommunen ska främja cirkularitet vid upphandling och inköp	12.1 Antal upphandlingar där krav ställs för att främja cirkularitet, då sådana krav bedömts lämpliga (st)	Kommunledningsförvaltningen, Habo energi	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen, Habo bostäder, Habo kraft
13. Kommunen ska arbeta aktivt för att minimera miljö- och klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen.	13.1 Andel närproducerade livsmedel i kommunala verksamheter (%)	Tekniska förvaltningen	
	13.2 Andelen producerade vegetariska portioner i skola (%)	Tekniska förvaltningen	
	13.3 Andelen producerade vegetariska portioner i förskolor (%)	Tekniska förvaltningen	
	13.4 Antal kg CO ₂ -ekv/kg livsmedel	Tekniska förvaltningen	

Fortstättning på fokusområde 2: Hållbar konsumtion och produktion

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
14. Kommunen ska arbeta för cirkularitet och avfallsförebyggande	14.1 Antal genomförda insatser/aktiviteter för att minska avfallsmängder (st)	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen
15. Matsvinnet från de kommunala tillagnings- och beredningsköken ska minska	15.1 Mängd serveringssvinn, mäts genom stickprov (kg/%)	Tekniska förvaltningen	
	15.2 Mängd tallrikssvinn, mäts genom stickprov (kg/%)	Tekniska förvaltningen	

Fokusområde 3: Hållbart nyttjande av natur, vatten och mark

Riktlinjer - hållbart nyttjande av natur, vatten och mark

Kommunen ska arbeta för ett hållbart nyttjande av natur, vatten och mark. Kommunen ska värna om en hållbar markanvändning genom att främja de ekosystemtjänster som naturen erbjuder. Kommunen ska vara rustad för och anpassad till att möta de klimatförändringar vi inte råder över.

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
16. Kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla ekosystemtjänster och biologisk mångfald	16.1 Ev. Finns etablerat systematiskt arbete med biologisk mångfald? (ja/nej)	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen
	16.2 Grönplan beslutad (ja/nej)	Tekniska förvaltningen	Fritid- och kulturförvaltningen, kommunledningsförvaltningen, miljöförvaltningen
	16.3 Antal genomförda åtgärder i grönplanens handlingsplan (st)	Tekniska förvaltningen	Fritid- och kulturförvaltningen, kommunledningsförvaltningen, miljöförvaltningen
	16.4 Andel skyddad natur (%)	Kommunledningsförvaltningen	
	16.5 Andel betesmark (%)	Kommunledningsförvaltningen	
	16.6 Antal åtgärdade vandringshinder (st)	Miljöförvaltningen	
	16.7 Antal upprättade åtgärdsplaner för vattendrag/vattenförekomst (st)	Miljöförvaltningen	
17. Kommunen ska arbeta för hållbar vattenanvändning med låg miljöpåverkan	17.1 Antal platser där regnvatten kan hämtas för bevattning (st)	Tekniska förvaltningen	
	17.2 Antal åtgärdade felkopplingar (st)	Tekniska förvaltningen	
	17.3 Aktualiserad VA-plan beslutad (Ja/nej)	Tekniska förvaltningen	Kommunledningsförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten
	17.4 Antal deltagande vid utbildning om klimatanpassad dagvattenhantering (st)	Tekniska förvaltningen	

Fortstättning på fokusområde 3: Hållbart nyttjande av natur, vatten och mark

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
	17.5 Antal genomförda kompetenshöjande insatser för klimatanpassad dricksvattenhantering och kommunal vattenförsörjning (st)	Tekniska förvaltningen	
	17.6 Utredning om möjlig reservvattenförsörjning genomförd (Ja/nej)	Tekniska förvaltningen	
	17.7 Vattendrag med god ekologisk status*, andel (%)	Kommunledningsförvaltningen	Miljöförvaltningen, tekniska förvaltningen
18. Kommunen ska vara väl anpassad efter klimatförändringar och de samhällspåverkande konsekvenser som följer av dessa	18.1 Handlingsplan beslutad (ja/nej)	Kommunledningsförvaltningen	Miljöförvaltningen, räddningstjänsten, tekniska förvaltningen
	18.2 Antal genomförda åtgärder för klimatanpassning (st)	Kommunledningsförvaltningen, räddningstjänsten, miljöförvaltningen, tekniska förvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, socialförvaltningen
	18.3 Andel verksamheter för vilka en KSA, klimat- och sårbarhetsanalys inför ett förändrat klimat har genomförts (%)	Kommunledningsförvaltningen	Räddningstjänsten, miljöförvaltningen, tekniska förvaltningen
	18.4 Programmet för trygghet och säkerhet samt/eller relevant delprogram tar hänsyn till och förebygger de klimataffekter som ingår i kommunens KSA, klimat- och sårbarhetsanalys (ja/nej)	Räddningstjänsten	Kommunledningsförvaltningen
	18. 5 Antal genomförda strategiska åtgärder i tillsynsplanering (st)	Miljöförvaltningen	
	18.6 Antal genomförda tillsynsbesök i förskolor och skolor (st)	Miljöförvaltningen	
	18.7 Antal genomförda tillsynsbesök i äldreboende (st)	Miljöförvaltningen	
19. Kommunen ska bedriva tillsyn, initiera och driva på säker hantering av förorenade områden	19.1 Antal inventerade och riskklassade potentiellt förorenade områden (st)	Miljöförvaltningen	
	19.2 Antal utförda undersökningar på förorenade områden i riskklass 1 och 2 (st)	Miljöförvaltningen	
	19.3 Antal utförda efterbehandlingsåtgärder på förorenade områden i riskklass 1 och 2 (st)	Miljöförvaltningen	

*Bedömning av ekologisk status för växt- och djurarter i och kring vattnet samt om vattenförekomsten är fysiskt förändrad. Exempel på olika faktorer som påverkar ekologisk status: bottenfauna, vandringshinder, fiske, flödesreglering

Fokusområde 4: Utbildning, kommunikation och engagemang

Riktlinjer - Utbildning, kommunikation och engagemang

Kommunen ska kommunicera miljö- och klimatrelaterade frågor till medarbetare, förtroendevalda, kommuninvånare, företag och föreningar i syfte att öka engagemanget för och delaktigheten i en miljömässigt hållbar utveckling.

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
20. Kommunen ska utbilda och engagera sina anställda och förtroendevalda för att skapa ett aktivt miljö- och hållbarhetsarbete	20.1 Andel medarbetare och förtroendevalda som har genomgått webbaserad grundläggande hållbarhetsutbildning (%)	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen, Habo energi, Habo bostäder, Habo kraft
	20.2 Antal inrapporterade dagvattenlösningar i läns-gemensam digital lösning (st)	Tekniska förvaltningen	
	20.3 Antal möten med deltagande i läns-gemensamt nätverk (st)	Tekniska förvaltningen	
	20.4 Antal möten med deltagande i samverkansmöten (st)	Tekniska förvaltningen	
	20.5 Metoder/verktyg används för att implementera social hållbarhet i samhällsplanering (Ja/nej)	Tekniska förvaltningen	Kommunledningsförvaltningen
	20.6 Ev Antal genomförda aktiviteter för att höja kunskapen om biologisk mångfald (st)	Kommunledningsförvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, räddningstjänsten, socialförvaltningen, tekniska förvaltningen
21. Kommunen ska undervisa elever och barn i skolor och förskolor för att skapa en förståelse och kunskap kring miljöperspektivet i samhällsutvecklingen	21.1 Andel elever som uppnått godkänt betyg i biologi, geografi och samhällskunskap enligt gällande läroplan (%) (åk 6, 7, 8, 9)	Barn- och utbildningsförvaltningen	

Fortstättning på fokusområde 4: Utbildning, kommunikation och engagemang

Mål	Indikator	Ansvarig	Medverkande
	21.2 Andel inskrivna barn i förskola från det år barnet fyller 3 år. Barnen inskrivna i förskolan ska ta del av läroplanens innehåll/styrdokument (%)	Barn- och utbildningsförvaltningen	
22. Kommunen ska uppmuntra föreningar i den geografiska kommunen till att aktivt jobba med ett miljörelaterat förbättringsarbete	22.1 Antal genomförda informationstillfällen/aktiviteter för föreningar med miljö- och hållbarhetsfokus (st)	Fritid- och kulturförvaltningen	Kommunledningsförvaltningen
	22.2 Ev Antal genomförda aktiviteter genom ideellt engagemang för biologisk mångfald och friluftsliv (st)	Fritid- och kulturförvaltningen	Kommunledningsförvaltningen
23. Kommunen ska uppmuntra företag i den geografiska kommunen till att aktivt jobba med ett miljörelaterat förbättringsarbete	23.1 Kontinuerligt arbete för att ge företag och föreningar tips kring verktyg för ett miljörelaterat förbättringsarbete (ja/nej)	Kommunledningsförvaltningen	
	23.2 Antal företag som deltagit i arrangemang/aktiviteter med miljö- och hållbarhetsfokus (st)	Kommunledningsförvaltningen	
	23.3 Antal genomförda workshop för cirkulär ekonomi (st)	Kommunledningsförvaltningen	
	23.4 Antal tillsynsbesök där kemikaliefrågor har uppmärksamats (st)	Miljöförvaltningen	
24. Kommunen ska informera och uppmuntra invånare till att agera hållbart	24.1 Kontinuerligt arbete för att informera och uppmuntra invånarna att agera miljösmart har skett (ja/nej)	Kommunledningsförvaltningen	
	24.2 Antal genomförda målgruppsdialoger med unga (st)	Tekniska förvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen
	24.3 Antal genomförda aktiviteter för att utveckla gröna, tillgängliga och trygga utemiljöer (st)	Tekniska förvaltningen	Barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen
	24.4. Antal genomförda informationsinsatser för att förebygga invasiva främmande arter (st)	Miljöförvaltningen, tekniska förvaltningen	Kommunledningsförvaltningen

HABO
KOMMUN

§ 67 Organisation och reglemente för folkhälsorådet och brottsförebyggande rådet

Diarienummer KS24/383

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen uppdrar till kommunledningsförvaltningen att tillsammans med räddningstjänsten se över hur folkhälsorådet och brottsförebyggande rådet kan organiseras och regleras så att det följer Lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Beskrivning av ärendet

Det brottsförebyggande arbetet är prioriterat för regeringen, och i det lokala arbetet har kommunerna en särskilt viktig roll. För att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är effektivt och kunskapsbaserat har kommunernas ansvar reglerats i lag.

För att stoppa nyrekrytering till kriminella nätverk och tränga tillbaka den brottslighet som hotar Sveriges gemenskap krävs ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Kommunernas breda uppdrag innebär att de tillsammans med Polismyndigheten utgör kärnan i det lokala brottsförebyggande arbetet.

Den nya lagen innebär att kommunen ska ta fram en lägesbild över brottsligheten i kommunen och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion.

Utöver detta ska kommunen inom sitt geografiska området ansvara för samordningen av det brottsförebyggande arbetet, och kommunen ska verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum (strategiskt råd) där kommunen och relevanta aktörer ingår. Rådet ska ledas av kommunen.

Idag är kommunens brottsförebyggande råd en del av folkhälsorådet. Med anledning av den nya lagen behöver organisationen och reglementet för brottsförebyggande rådet och folkhälsorådet ses över och eventuellt förändras för att kommunen ska uppfylla det ansvar som Lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete kräver.

Kommunledningsförvaltningen föreslår i skrivelse daterade 2024-08-12 att de tillsammans med räddningstjänsten får uppdraget att se över hur folkhälsorådet och brottsförebyggande rådet kan organiseras och regleras så att det följer Lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling

Hans Jarstig (KD) yrkar bifall till kommunledningsförvaltningens förslag.

§ 70 Svar på medborgarförslag om beredskapsdag

Diarienummer KS24/109

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anse medborgarförslaget vara besvarat.

Beskrivning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit med förslag om att Habo kommun tar tillfället i akt under MSB:s beredskapsvecka och satsar på utbildande aktiviteter för kommunens invånare. Exempelvis kan kommunen öva på att aktivera sina trygghetspunkter och erbjuda lokalbefolkningen att se vad en trygghetspunkt är och vad den har att erbjuda och att det arrangeras utställningar och information om kommunen beredskapsarbete med mera. Förslagsställaren skriver också att kommunen behöver förmedla vad den förväntar sig att medborgarna ska ha för beredskap och att detta bör vara mer allomfattande än att man bör ha en krislåda med vevradio och konserver.

Räddningstjänsten och kommunledningsförvaltningen tycker att medborgarförslaget är bra och vissa delar ligger i linje med vad som redan är planerat. Förslaget kommer inte genomföras exakt så som föreslås, men redan nu har man plockat vissa delar och planerar bland annat för ett öppet hus på brandstationen under beredskapsveckan med temat Sätt igång, och fokus då på att invånarna ska sätta igång med att skaffa sig hemberedskap, samt utbildande insatser. Ett viktigt budskap till invånarna är att de inte kan förlita sig på kommunen under kris eller krig, utan var och en måste säkerställa att man klarar sig själv då kommunens insatser endast räcker till dem som är mest utsatta.

Förslagsställaren skriver också att kommunen ska satsa på interna utbildande aktiviteter. Till viss del har detta redan skett i och med att det sedan en längre tid pågår ett arbete med kontinuitetsplanering i samtliga verksamheter. Dock finns det som alltid mer att göra och även interna utbildningsinsatser diskuteras.

Förslagsställaren tar upp viktiga frågor som inte bara behöver belysas under beredskapsveckan utan som vi måste arbeta med kontinuerligt framöver.

Lämna in medborgarförslag

✓ 1. Inlämnat av

Inlämnat av
För- och efternamn

[REDACTED]

Adress

[REDACTED]

Postnummer och ort

[REDACTED]

Telefon

[REDACTED]

E-postadress

[REDACTED]

Notifieringar

E-post

✓ 2. Förslag

Rubrik på medborgarförslaget

Habos beredskapsdag 2024

Ditt förslag

Myndigheten för samhällsberedskap leder årligen vecka 39 en beredskapsvecka som genomförs av bl.a. länsstyrelser, regioner och kommuner. Temat för 2024 är Sätt igång (och omfattar egenberedskap. Sätt igång är civilberedskapsmyndighetens uppmaning till verksamhetsägare under ett framförande på Folk och förvar. Kommunen som verksamhetsägare har en väldigt viktig roll i det civila försvaret att bl.a. värna om civilbefolkningen och bidra till att öka försvarsvilja och motståndskraft. Kommuninvånarnas kunskap om kommunens arbete med civil beredskap bedömer jag som begränsad och om medborgarna tydligt kan se sin kommuns engagemang att sätta igång så kommer det sannolikt öka det personliga engagemanget att sätta igång. Mitt förslag är att Habo kommun tar tillfället i akt under MSB beredskapsvecka 2024 satsar på interna utbildande aktiviteter och konkreta upplevelsebaserade, informerande och lärande aktiviteter för kommunens invånare. Förslagsvis så övar kommunen på att aktivera sina trygghetspunkter och på de platserna inbjuds lokalbefolkningen att se vad en trygghetspunkt är vad den kan erbjuda. På samma platser arrangerar kommunen tillsammans med ev. Länsstyrelsen, regionen och frivilligorganisationer utställningar och information om kommunens arbete med krigsplacering av personal, allmän tjänsteplikt, vård, skola, omsorg, kollektivtrafik, elförsörjning och dricksvattenförsörjning vid skärpt eller höjd beredskap. Kommunen behöver också förmedla vad den förväntar sig att medborgarna ska ha för beredskap (hemberedskap. Detta bör vara mer allomfattande än att man bör ha en krislåda med vevradio och konserver. T. ex. omfattas jag av civilplikt eller allmän tjänsteplikt dvs vad är min roll i totalförsvaret? Hur kommer jag till jobbet vid el- och drivmedelsbrist? Vem tar hand om mina barn och äldre? Hur betalar jag för varor och tjänster? Var är mitt närmaste skyddsrum och varför finns det inget skyddsrum där jag bor? Hur kan bidra som volontär eller frivillig? Hur får jag tag i dricksvatten? Detta är bara exempel på frågor som enskilda behöver en knuff i rätt riktning att ställa sig själva.

Förslag till beslut

Mitt förslag till beslut är att Habo kommun inom ramen för MSB beredskapsvecka Sätt igång aktiverar sina trygghetspunkter för egen övning lördag v 39 med t.ex. scenariot långvarigt omfattande elavbrott och sedan arrangerar en informationsdag Habos beredskapsdag på dessa platser söndag v 39 med urval av föreslagna ämnen, aktiviteter och aktörer.

§ 71 Svar på medborgarförslag om att sänka hastigheten på väg 195

Diarienummer KS24/310

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att avslå medborgarförslaget.

Beskrivning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit från en boende på Kärnekulla med förslag om kommunen ska påverka Trafikverket att sänka hastigheten på väg 195 till 80 km/h mellan Fiskebäck och Sjogarp. Förslagsställaren menar att en sänkning av hastigheten skulle ge en lugnare trafiksituation och det skulle också minska bullernivån.

Trots de givna skälen till förslaget, som förstås i sin grund är goda för att få en lugnare trafiksituation, så anser kommunstyrelsen att förslaget är komplicerat. Väg 195 har en mycket stor betydelse för arbetspendling mellan Jönköping och Habo, och även vidare mot Fagerhult där kommunens största privata arbetsgivare finns. På sträckan som pekas ut i medborgarförslaget är vägen sedan 2011 ombyggd till en mötesfri landsväg med mitträcke med högsta tillåtna hastighet på 100 km/timme. Trots detta är trafiksituationen på vägen problematisk med långa köer under framför allt morgon- och eftermiddagstid. Att sänka hastigheten på vägen är inget kommunstyrelsen i nuläget kan ställa sig bakom då den ur pendlingssynpunkt är allt för viktig. För att nå en bra efterlevnad är det också viktigt med en acceptans för gällande hastighetsbegränsning, vilket också talar emot att begränsa hastigheten till 80 km/h på den aktuella sträckan.

Lämna in medborgarförslag

✓ 1. Inlämnat av

Inlämnat av
För- och efternamn

[REDACTED]

Adress

[REDACTED]

Postnummer och ort

[REDACTED]

Telefon

[REDACTED]

E-postadress

[REDACTED]

Notifieringar

E-post

✓ 2. Förslag

Rubrik på medborgarförslaget

Riksväg 195 genom Habo

Ditt förslag

Hej!

Jag bor sedan två år tillbaka i en lägenhet på Kärnkulla. Vi trivs bra och väntar ivrigt på att området blir färdigställt som är planerat.

Jag har en del tankar kring trafiksituationen runt området. Det är intensiv trafik större delen av dygnet. Kommunens bebyggelse har växt i flera riktningar och främst längs riksväg 195 mot Jönköping. I princip är det tätbebyggt område ända ner till Fiskebäckspåfarten. Det betyder att många individer rör sig i området längs vägen. Vilket också innebär risker för invånarna. Om hastigheten på vägen vore lägre, t.ex. 80 km/tim för biltrafiken, från Sjogarpsrondellen till Fiskebäckspåfarten, minskar risken för övriga trafikanter och det blir en lugnare trafiksituation. Det är samma hastighetsbegränsning som råder norr om Sjogarpsrondellen vilket gör att biltrafiken redan är införstådd med det.

Det skulle även påverka boendemiljön med lägre bullernivåer eftersom många biltrafikanter gasar på lite extra ut ur rondellen ner mot Jönköping.

Förslag till beslut

Mitt förslag för minska risken är att påverka så att hastigheten sänks från Sjogarpsrondellen till Fiskebäckspåfarten till åtminstone 80 km/tim. Det är samma hastighetsbegränsning som råder norr om Sjogarpsrondellen vilket trafikanterna är införstådda med.

§ 72 Svar på motion om att redovisa besvarade motioner

Diarienummer KS24/177

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beskrivning av ärendet

Maria Arwidson (MP) har lämnat in en motion i vilken hon föreslår att besvarade motioner ska placeras på en bevakningslista och en gång om året redovisas till fullmäktige.

I april varje år redovisas till kommunfullmäktige bifallna motioner som ännu inte blivit verkställda. Maria Arwidson önskar att även besvarade motioner redovisas på liknande sätt.

En motion kan bifallas, avslås eller anses vara besvarad. Det sistnämnda betyder oftast att motionärens förslag redan är under behandling, att det har genomförts, att frågan redan är under utredning eller att det finns någon annan förklaring till att motionen inte kan bifallas, men det är inte heller rätt att besluta om avslag.

Ibland händer de att motionären själv yrkar på att motionen ska anses vara besvarad istället för att avslås, och detta kan ha olika anledningar men oftast är det en del i det som brukar kallas det politiska spelet. Ibland yrkar majoriteten på att den ska anses vara besvarad istället för avslagen för att man ändå vill markera att det är ett bra förslag om än inte genomförbart.

Oavsett anledning till att en motion anses vara besvarad så kvarstår det faktum att det inte finns någon verkställighet att redovisa. Möjligtvis skulle en redovisning kunna ange hur långt man kommit i processen och så vidare, men besvarade motioner handlar inte sällan om komplexa frågor som tar lång tid att genomföra och risken med en bevakningslista är att de ligger kvar där i många år och det är tveksamt om det skulle bidra till att öka transparensen i det politiska arbetet. Istället måste det ligga i varje partis eget intresse att själva följa upp vad som händer med deras hjärtefrågor.

Ett vanligt exempel är att motionen ”hänvisas till budgetberedningen och därmed anses vara besvarad”. Detta beslut innebär att det är upp till budgetberedningen att avgöra om förslaget ska prioriteras eller inte. Partierna behöver själva följa upp vad som händer med de motioner som hänvisas till

budgetberedningen och att om så önskas i denna församling driva på för en prioritering. Det kan vara svårt för de partier som inte har en plats i budgetberedningen, men då får de driva frågan genom sina samverkanspartier.

Motion om besvarade motioner

Som bekant hanteras en del motioner genom att de blir besvarade, det vill säga att det som motionen efterfrågar redan arbetas med av någon förvaltning eller kanske ska hanteras i budgetprocessen. Det är under behandling på något sätt men vad händer sen? När det kommer till bifallna motioner ligger de på en bevakningslista och efter en viss tid får kommunfullmäktige information om hur långt man kommit med verkställandet av motionen. Vi tycker att man kunde göra på liknande sätt med besvarade motioner. Det skulle på ett påtagligt sätt öka transparensen i det politiska arbetet.

Miljöpartiet föreslår därför att:

besvarade motioner placeras på en bevakningslista och redovisas en gång om året till fullmäktige.

Maria Arwidson Miljöpartiet de gröna

Redovisning av delegationsbeslut

Protokoll från arbetsutskottet.....2024-08-27

Avslag på begäran om allmän handling.....Nr 63

Bredbandsbidrag.....Nr 64-65

Hej

Ni har begärt att få allmän handling utlämnad gällande vinnande anbud i upphandling Gatubelysningsarmaturer 24 med dnr 24/15 samt de beräkningar som låg till grund för armaturernas måttangivelser.

Följande uppgifter lämnas inte ut då Habo kommun och/eller anbudslämnaren riskerar att lida skada med hänvisning till 19 kap. 3 § 1-2 st samt 31 kap. 16 § Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400):

- Fagerhults Belysning Sverige Aktiebolag - enskilda å-priser, konstruktionsuppgifter, leveranstider, resultat av ljusberäkningar samt personuppgifter till referenter

Beslutet är fattat av upphandlare i enlighet med kommunstyrelsens delegationsordning. Är du missnöjd med beslutet kan du överklaga, se nedan.

Överklagan

Kommunens beslut om att inte lämna ut handling kan överklagas skriftligt till Kammarrätten i Jönköping. Överklagandet ska ändå skickas till Habo kommun, Kommunstyrelsen, Box 212, 566 24 Habo, inom tre veckor från det att ni tagit del av beslutet. Överklaganden som skickas in efter tre veckor kan inte prövas.

I skrivelsen ska ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som ni begär. Ni bör också ange varför du anser att beslutet ska ändras.

Om skrivelsen kommer in i rätt tid och om beslutet efter omprövning inte ändras så som ni begär, sänder kommunstyrelsen skrivelsen vidare till Kammarrätten.

Anders Lindhe

Upphandlare

036-442 83 41

anders.lindhe@habokommun.se

Kommunledningsförvaltningen

Habo kommun

www.habokommun.se

Från: Mikael Norell <mikael.norell@habokommun.se>

Skickat: den 20 augusti 2024 06:51

Till: Anders Lindhe <anders.lindhe@habokommun.se>

Ämne: VB: HABO Gatuarmaturer 24/15

Hej Anders,

Microbus önskar ta del av upphandlingsmaterialet, jag antar tilldelnings dokumenten.

Kan du bistå mig med att skicka detta som har skapat dokumenten, finns väldigt många under interna dokument.

Mikael Norell

Gata- och parkchef

036-442 83 67

076-696 07 21

mikael.norell@habokommun.se

Tekniska förvaltningen

Habo kommun

www.habokommun.se

Från: Christoffer Pontusson <Christoffer.Pontusson@MicrobusGroup.se>

Skickat: den 19 augusti 2024 15:20

Till: Mikael Norell <mikael.norell@habokommun.se>

Ämne: HABO Gatuarmaturer 24/15

Varning: Det här mailet kommer från en avsändare utanför Habo kommun. Klicka inte på länkar och öppna inte bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Hej Mikael,

Skulle gärna vilja ta del av upphandlingsmaterialet om du kunde skicka detta skyndsamt så vore jag tacksam.

Tack på förhand.

Väl mött!

Med vänlig hälsning / Best regards
Christoffer Pontusson

E A Rosengrens gata 31
SE-421 31 Göteborg, Sweden

Direkt: +46 (0)340-54 21 12
Mobil: +46 (0)72-442 044 7
Vxl: + 46 (0)340-54 21 00
Email: christoffer@leanlight.se

Facebook: www.facebook.com/MicrobusGroup

Web: www.LeanLight.se

GDPR: [Microbus GDPR-policy](#)

DELEGATIONSBESLUT**I enlighet med kommunstyrelsens delegationsordning****Beslut fattade av:** Johan Bokinge, ekonomichef

Beslutsdatum	Ärendenr	Beslutet avser	Beslut	Beslutsnr (fylls i av registrator)
240828	KS24/10-12	Ansökan om bidrag till bredbandsanslutning med fiber	Beviljat	64
240903	KS24/10-13	Ansökan om bidrag till bredbandsanslutning med fiber	Beviljat	65